

UNIVERZITA KARLOVA

Právnická fakulta

Ondřej Kučera

Odpovědnost na lyžařských sjezdovkách

Diplomová práce

Vedoucí diplomové práce: doc. JUDr. Petr Šustek, PhD.

Katedra občanského práva

Datum vypracování práce (uzavření rukopisu) : 18. 6. 2020

Prohlašuji, že jsem předkládanou diplomovou práci vypracoval samostatně, že všechny použité zdroje byly řádně uvedeny a že práce nebyla využita k získání jiného nebo stejného titulu.

Dále prohlašuji, že vlastní text této práce včetně poznámek pod čarou má 125 615 znaků včetně mezer.

Ondřej Kučera

V Praze dne 18. června 2020

Poděkování

Poděkování patří docentu Petru Šustkovi za podnětné rady a postřehy při psaní diplomové práce, mým rodičům za podporu při studiu, Maurici Bodecherovi za vstřícnou reakci na můj email a nezištné zaslání učebnice na své náklady z Francie do České republiky a taktéž mým spolužákům a kamarádům za spolupráci při celém studiu.

Obsah

Úvod.....	1
1. Občanskoprávní odpovědnost.....	3
1.1. Obecné předpoklady vzniku.....	3
1.2. Funkce.....	4
1.2.1. Funkce reparační.....	4
1.2.2. Funkce satisfakční.....	4
1.2.3. Funkce prevenční.....	5
1.2.4. Funkce represivní.....	5
1.3. Druhy odpovědnosti.....	5
1.3.1. Újma na zdraví.....	6
2. Odpovědnost při sportovních aktivitách.....	9
3. Právní režim pohybu na lyžařských sjezdovkách v České republice.....	10
3.1. Občanský zákoník.....	10
3.2. Pravidla Mezinárodní lyžařské federace.....	10
3.2.1. Obecný komentář k pravidlům Mezinárodní lyžařské federace.....	13
3.3. Norma ČSN 01 8027 „Značení a zabezpečení v zimním středisku“.....	14
3.4. Navrhovaný zákon o bezpečném pohybu při lyžování, snowboardingu a jízdě na jízdním kole.....	15
4. Aplikace pravidel Mezinárodní lyžařské federace.....	18
4.1. Česká republika.....	18
4.1.1. Režim před aplikací pravidel Mezinárodní lyžařské federace.....	18
4.1.2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 25 Cdo 1506/2004.....	18
4.1.3. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 25 Cdo 4287/2011.....	21
4.1.4. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 25 Cdo 4286/2011.....	25
4.2. Ostatní země.....	27
4.2.1. Německo – rozhodnutí Landgerichte v Bonnu.....	27
4.2.2. Rakousko – rozhodnutí Oberster Gerichtshof.....	29
4.2.3. Itálie – transpozice pravidel Mezinárodní lyžařské federace do právní normy.....	30
5. Zvláštní úprava činnosti horské služby a provozovatele lyžařského areálu.....	34
5.1. Činnost Horské služby v ČR – zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu.....	34
5.2. Členové Horské služby na Slovensku a pohyb na lyžařských tratích na Slovensku – zákon č. 544/2002 Z.z., o Horskej záchrannej službe.....	35
6. Komparace pojetí odpovědnosti na lyžařských sjezdovkách s Francií.....	38
6.1. Odpovědnost ve francouzském občanském právu.....	38
6.2. Pojetí odpovědnosti ve sportu.....	39
6.3. Odpovědnost uživatelů sjezdových tratí v lyžařských areálech.....	40
6.3.1. Rekonstrukce lyžařských nehod.....	43
6.3.2. Odpovědnost pořadatele lyžařské soutěže.....	44
6.3.3. Vyšší moc.....	45
6.4. Srovnání francouzského a českého přístupu.....	45
Závěr.....	49
Seznam zkratk.....	51
Seznam použitých zdrojů.....	52

Seznam příloh.....	56
Příloha č. 1.....	57
Název diplomové práce v českém jazyce, abstrakt v českém jazyce a klíčová slova v českém jazyce.....	58
Název diplomové práce v anglickém jazyce, abstrakt v anglickém jazyce a klíčová slova v anglickém jazyce.....	59

Úvod

Ve své diplomové práci jsem se rozhodl zabývat tématem pohybu lyžařů na lyžařských sjezdovkách, jelikož tento sport sám často provozují, a nejen v České republice se jedná o velmi populární způsob trávení volného času v zimních měsících, avšak s popularitou vzrůstá i počet kolizí a nehod, přičemž některé z nich se stávají předmětem soudních sporů někdy i s mezinárodním rozměrem. I přes globální klimatickou nepřízeň jsou stále budovány nové lyžařské areály a nic nenasvědčuje tomu, že by oblíbenost lyžování zatím měla klesat. S atraktivitou lyžování a finanční dostupností se činnost stává vyhledávanější pro stále vyšší počty aktivních lyžařů. Atraktivita sportu může ústít v přeplněnost areálů a častější střety, které mohou končit nepříjemnými zraněními. Nelze zapomínat ani na část návštěvníků českých hor, kteří přijíždí ze zahraničí, a kteří mohou být účastníky nehod a případných právních sporů.

Oblast sportu a její právní regulace je zajímavá otázka sama o sobě. V kolektivních sportech, kde je kontakt mezi účastníky v rámci hry předpokládán, hledáme míru, kdy lze ještě aplikovat pravidla daného odvětví, a kde již přichází prostor pro případný soudní spor. Sjezdové lyžování je sportem individuálním, kde navíc kontakt s ostatními lidmi provozující tento sport v žádném případě žádoucí není, a pokud již k němu dojde, může se jednat o velmi nebezpečný střet ve vysokých rychlostech se závažnými následky. Problémem je následné dokazování a zajištění totožnosti případných svědků, jejichž výpovědi jsou pro posouzení situace často klíčové, časté může být i ujetí jednoho z účastníků nehody, zpravidla viníka, který zůstane nezraněn. V nepřehledné situaci po srážce přichází přirozeně nejprve na řadu první pomoc a účastníci kolize jsou odkázáni při rekonstrukci na součinnost ostatních lyžařů, kteří jsou ochotní se svým svědectvím pomoci.

V textu se nejprve budu věnovat obecně odpovědnosti v českém občanském právu, přes krátké shrnutí odpovědnosti při sportu se přesunu k relevantním normám pro pohyb na lyžařských sjezdovkách včetně nerealizovaného návrhu právní normy, která měla toto úzké odvětví komplexně regulovat. Ve čtvrté kapitole budu za pomoci české i zahraniční judikatury popisovat aplikaci pravidel Mezinárodní lyžařské federace na případy nehod na lyžařských sjezdových tratích. Samostatně je pak vymezena francouzská doktrína a judikatura, které se obsáhleji věnuji v poslední kapitole, a slovenská zákonná úprava, kterou porovnávám se strohou českou úpravou činnosti horské služby a provozování lyžařského areálu.

Cílem práce je poskytnout porovnání s úpravou a postupy zejména v alpských zemích, kde je lyžařské právo přirozeně tradičnějším, rozvinutějším a širším právním odvětvím než u nás, a přinést nový pohled na možný vývoj u nás. Některé země se vydaly cestou implementace

pravidel FIS do svých právních řádů, zatímco jiné země pravidla používají pouze jako subsidiární zdroj stanovující povinnosti, které se od návštěvníků očekává, že znají a budou je dodržovat. Česká republika se řadí ke druhé skupině zemí a nevypadá, že by se na této situaci mělo v současné době cokoli měnit.

1. Občanskoprávní odpovědnost

Odpovědnost je v občanském právu vnímána více způsoby. Osoba může odpovídat za to, že svou právní povinnost splní, anebo naopak za nesplnění své povinnosti, případně porušení své povinnosti se vznikem následné újmy. Převažující chápání pojmu odpovědnosti je i podle prof. Švestky spojováno s pochybením, tedy jako s následkem porušení právní povinnosti. Pokud někdo náležitě plní všechny své právní povinnosti, není zde žádný důvod, aby byl postihován jakoukoli odpovědností v právním smyslu. Doktrína i praxe poté rozlišuje dva názory vymezující pojem občanskoprávní odpovědnosti.

Podle prvního názoru ji rozumíme nepříznivý právní následek za újmu způsobenou v majetkové či nemajetkové sféře jiné osoby občanského práva, který buď postihuje toho, kdo svým jednáním porušil primární povinnosti zakotvené v právním řádu nebo stanovené jiným právním jednáním (mimosmluvní a smluvní), tedy toho, kdo se dopustil protiprávního činu, anebo toho, komu se přičítá k tíži zákonem stanovená událost vyplývající ze zvláštní povahy některých právem zpravidla dovolených rizikových činností, které pro své okolí představují zdroj zvýšeného nebezpečí vzniku újmy. Pokud se tak stane, vzniká protiprávní stav, který je třeba v zájmu postižených napravit. Nepříznivý následek spočívá ve vzniku sekundární občanskoprávní povinnosti předvídané sankční složkou příslušné občanskoprávní normy neboli občanskoprávní odpovědnosti, jejímž vznikem stát negativně reaguje na protiprávní čin nebo stav vyvolávající újmu postiženým.¹

Podle druhého pojetí, ze kterého vychází i občanský zákoník č. 89/2012 Sb., občanskoprávní odpovědnost vzniká již spolu s primární občanskoprávní povinností a existuje do jejího porušení spojeného s újmou v majetkové či nemajetkové sféře poškozeného, kdy se stává aktivní a působí právní následky. Osoba občanského práva odpovídá za splnění své primární povinnosti, se kterou splývá občanskoprávní odpovědnost.²

1.1. Obecné předpoklady vzniku

Předpoklady vzniku jsou uváděny čtyři. Jsou jimi existence protiprávního jednání nebo stavu, vznik majetkové nebo nemajetkové újmy poškozenému, dále příčinná souvislost (kauzální nexus) mezi oběma událostmi a zpravidla i zavinění, které může být ve formě úmyslu nebo nedbalosti. Čtvrtý bod je uvozen slovem „zpravidla“ z důvodu, že v případě jeho splnění se jedná

¹ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 357-358

² Tamtéž, s. 360

o odpovědnost subjektivní s možností vyvinění (exkulpace). Pokud jsou naplněny pouze první tři předpoklady, jde o odpovědnost objektivní (označována také jako odpovědnost za riziko nebo nepřesně odpovědnost za následek). I u tohoto druhu je možné uvažovat o zproštění odpovědnosti, v takovém případě jde o prostou objektivní odpovědnost. V opačném případě, pokud se liberace nepřipouští, se jedná o tzv. absolutní objektivní odpovědnost.

1.2. Funkce odpovědnosti

Stejně jako u předpokladů se setkáváme se čtyřmi funkcemi, uvedenými níže:

1.2.1. Funkce reparační

První z nich je funkce reparační. Pojem je provázán s prevencí, v jejímž rámci je obsažena snaha vyhnout se majetkovým újmám a následnému hrazení škody. Reparační funkce zastává spravedlnost ve vztahu k poškozenému, jejím obsahem je snaha o navrácení do postavení co nejbližšího stavu před vznikem újmy. Náhrada škody podléhá režimu ustanovení § 2952 občanského zákoníku, který stanoví, že se hradí jak skutečně vzniklá škoda spočívající ve znehodnocení majetku poškozeného, tak i ušlý zisk. Ušlý zisk nastane, pokud v důsledku škodné události nedošlo k rozmnožení majetku poškozeného, ač se to dalo rozumně očekávat. Při následné úhradě újmy se postupuje podle § 2951 občanského zákoníku, přičemž podle okolností případu vzniká povinnost uvést věc do původního stavu, anebo není-li toto vypořádání objektivně možné, škůdce hradí materiální kompenzaci v penězích.

1.2.2. Funkce satisfakční

Druhá funkce přichází na řadu pouze u nemajetkové újmy v případech stanovených zákonem, popřípadě dle předchozího ujednání mezi stranami podle ustanovení § 2894 odst. 2 občanského zákoníku. Cílem přiměřeného zadostiučinění je zmírnění nebo odčinění nemajetkové újmy poškozeného, kterou není možné objektivně stanovit, a proto při vyčíslení hraje značnou úlohu diskrece soudu, který o její výši rozhodne s přihlédnutím k závažnosti a intenzitě neoprávněného zásahu. Satisfakce je podle ustanovení § 2951 odst. 2 občanského zákoníku poskytována v penězích, pokud jiný způsob odčinění nemajetkové újmy není sám o sobě dostatečně účinný. Příkladem nepeněžního zadostiučinění jsou například omluva, uveřejnění rozhodnutí soudu tiskem, konstatování soudu, že došlo k porušení osobnostních práv.

1.2.3. Funkce prevenční

Prevence vychází z latinské zásady *neminem laedere* („nikoho nepoškozovat“) a směřuje k motivaci osob neporušovat primární občanskoprávní povinnosti, počínat si obezřetně a nepůsobit nedůvodnou újmu v majetkových a nemajetkových sférách jiných osob. Skrze tyto motivace se osoby snaží minimalizovat riziko v potenciálně nebezpečných situacích, které by mohly působit ohrožení vůči okolí. Jinou částí motivace může být také přenesené spojení s funkcí satisfakční, kde je to právě zejména peněžní náhrada, která by měla odradit osoby od závadného jednání.

1.2.4. Funkce represivní

Poslední funkce je v teorii popisována jako sporná, protože trestní a odstrašující funkcí oplývá tradičně právo veřejné v rámci trestněprávní a správněprávní odpovědnosti. Z občanského zákoníku nicméně tuto funkci dovodit lze, a to například ve vztahu k pojmu zvláštních okolností případu. Takovou okolností může být porušení důležité právní povinnosti z hrubé nedbalosti, jak stanoví ustanovení § 2971 občanského zákoníku, a v takovém případě rušitel nahradí navíc i nemajetkovou újmu každému, kdo způsobenou újmu pociťuje jako osobní neštěstí, které nelze jinak odčinit. Druhým případem, ze kterého lze dovodit represivní funkci odpovědnosti v rámci občanského práva, je institut ceny zvláštní obliby, který obsahuje ustanovení § 2969 odst. 2 občanského zákoníku. Týká se případů, kdy někdo poškodí cizí věc ze škodolibosti nebo ze svévole, a za takových podmínek je pak povinen kromě vlastní škody nahradit i cenu zvláštní obliby poškozeného.

1.3. Druhy odpovědnosti

Tradičně je možné dělení podle různých kritérií. Prvním je dělení na odpovědnost za škodu, za vady a za prodlení. Druhé kritérium je zavinění a podle něj rozlišujeme odpovědnost subjektivní, tedy se zaviněním, a objektivní, bez ohledu na zavinění. Relevantní je v případě mé práce pouze první zmíněná odpovědnost za škodu a odpovědnost za zavinění. Třetí kritérium se liší podle typu újmy; odpovědnost dělíme na odpovědnost za majetkovou, která je objektivně vyčíslitelná v penězích, a nemajetkovou újmu. Rozdílný režim panuje v povinnosti škůdce k náhradě, v případě majetkové újmy je k její náhradě vždy povinen podle ustanovení § 2894 občanského zákoníku, naproti tomu v případě nemajetkové újmy vzniká povinnost k náhradě

pouze stanoví-li to zvláště zákon. Poté se postupuje obdobně jako při náhradě majetkové újmy (§ 2894 odst. 2 občanského zákoníku).³

1.3.1. Újma na zdraví

Ublížení na zdraví má formu nemajetkové újmy a odčínuje se zásadně v penězích. Zpravidla představuje vytrpěnou bolest a v případě těžších úrazů i ztížené společenské uplatnění, které vzniká při překážkách poškozeného v dosažení lepší budoucnosti podle ustanovení § 2958 občanského zákoníku. Při určování výše odčinění výše uvedených újem byl do roku 2012 soud vázán tabulkovými sazbami podle vyhlášky č. 440/2001 Sb., o odškodnění bolesti a ztížení společenského uplatnění, která byla závěrečnými ustanoveními nově přijatého občanského zákoníku zrušena⁴. Situace se poměrně radikálně změnila a soudy se od té doby řídí volným uvážením, které má oporu v ustanovení § 2958 hovořícím o „zásadách slušnosti“, podle kterých soud stanoví výši náhrady nemajetkové újmy. Zákonodárce se při nové úpravě stanovení výše náhrady inspiroval ve Francii a Švýcarsku, kde místní občanské zákoníky *Code civil des Français*, resp. *Zivilgesetzbuch* dávají soudci podobně volnou ruku, a jím použitý široký pojem „zásady slušnosti“ již dále definován není. Důvodová zpráva k občanskému zákoníku nabídla, že při hledání významu zásad slušnosti by se měla brát v potaz souvislost s dobrými mravy, a zřejmě v souladu s nimi by tedy výše měla být určena, pokud se o předchozím modelu hovoří jako o nivelizovaném a nereflektujícím povahu individuálních případů. Závěrem normotvůrci nicméně konstatují, že pokud někteří představitelé soudní moci pocítují potřebu tabulek, vzorců nebo klíčů speciálně pro účely určování výše náhrady nemajetkové újmy, je jim ponechán volný prostor, aby se v rámci soudní praxe sami shodli na zásadách, podle nichž bude postupováno.⁵

Vzhledem k nastalému vakuu a potřebnému posílení právní jistoty a principu legitimního očekávání v občanském právu plynoucího z § 13 občanského zákoníku se rozhodl Nejvyšší soud využít pobídky zákonodárce v důvodové zprávě k občanskému zákoníku. Ve spolupráci se Společností medicínského práva, zástupci pojistitelů a dalších právnických a lékařských profesí vznikl nezávazný dokument s názvem Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku; dále jen „Metodika“), který občanskoprávní a obchodní kolegium Nejvyššího soudu doporučilo k používání při aplikaci §

³ DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016, s. 361-366.

⁴ Bod č. 237 a 238 § 3080 zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník

⁵ Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2011. Sněmovní tisk 362/0, 6. volební období, str. 1124 a 1125.

2958 jako metodologický rámec pro výpočet náhrady za bolest a náhrady za ztížení společenského uplatnění. Metodika není pramenem práva ve formálním smyslu, nejedná se o prováděcí předpis, můžeme hovořit pouze o závaznosti faktické plynoucí ze zmiňovaného doporučení. Není vyloučeno, že na základě závěrů přijatých v rámci odborné diskuse a rozhodovací praxe soudů se bude tato metodologická pomůcka postupně upravovat a přizpůsobovat aktuální situaci.⁶

Systematika zdravotních újem a postižení vychází z Mezinárodní klasifikace funkčních schopností, disability a zdraví vypracované Světovou zdravotnickou organizací (WHO). Nejvyšší soud zveřejnění metodiky odůvodnil tím, že zrušenou vyhláškou kromě soudů používali hojně i poškození, kterým umožňovala většinu případů zkusit vyřešit mimosoudně a skýtala spolehlivý základ pro vyčíslení náhrady, která by obstála i v případném soudním sporu. Bez jakéhokoli vodítka se nebudou mít poškození o co opřít a situace by mohla vyústit v následné zahlcení soudů, které by samy měly v začátcích problém podle vágních kritériích určovat hodnotu náhrady újmou na zdraví. Některé části zrušené vyhlášky č. 440/2001 byly podrobeny odborné revizi a použity v Metodice, která počítá nejen s náhradou samotného bolestivého stavu, ale odškodnění bolesti v širším smyslu, tedy určité míry nepohodlí, stresu či obtíží spojených s utrpenou újmou na zdraví a související s bolestnými stavy. Případné další obtíže, jejichž míra překračuje obvyklou zátěž poškozeného při podrobení se omezením plynoucím z léčby (nad rámec komplikací ocenitelných procentním zvýšením), představují další nemajetkovou újmu podle § 2958 občanského zákoníku, nicméně pro určení výše náhrady těchto výjimečných případů samozřejmě nelze vzhledem k jejich nepředvídatelnosti spolehlivě určit návodný systém. Při určování ztížení společenského uplatnění je kromě odborného lékařského zařídění újmy kladen důraz na rozsah postižení zaprvé ve vztahu k průměrné osobě poškozeného, a to zejména z pohledu všech myslitelných stránek lidského života, v nichž pro trvalé zdravotní následky dochází k omezení či dokonce k plnému vyřazení z možnosti se společensky uplatnit a realizovat tím zákonem předvídanou podmínku „lepší budoucnosti“, a zadruhé s přihlédnutím k individuálním odlišnostem každého jednotlivého případu. Praktická aplikace Metodiky vypadá obecně tak, že posuzující lékař vychází ze zdravotnické dokumentace a hodnotí samostatně každý bolestivý stav, který je v příčinné souvislosti se škodnou událostí. Hodnocení trvalých následků by mělo nastat teprve poté, co se zdravotní stav poškozeného relativně ustálí; přesné časové období nelze obecně určit, zpravidla jde o jeden rok. Nejvyšší soud také nevyločil úpravy a aktualizace Metodiky po dlouhodobějším vyhodnocení aplikace nového přehledu

⁶ KADLUBIEC, Vojtěch. Vývoj právní úpravy výpočtu náhrady za nemajetkovou újmu na zdraví. Právní rozhledy 8/2016, s. 267

bodového ohodnocení bolesti, který nastavuje upravené proporce mezi jednotlivými bolestivými stavy.⁷

Nakonec v případě usmrcení nebo zvláště závažného ublížení na zdraví lze uvažovat podle ustanovení § 2959 občanského zákoníku u blízkých osob vyjmenovaných v zákoně o peněžitém vyvážení jejich duševních útrap taktéž podle zásad slušnosti. Za osoby blízké jsou pak podle ustanovení § 22 odst. 1 občanského zákoníku považováni například příbuzní v pokolení přímém, sourozenci a manžel nebo registrovaný partner.

⁷ Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku). Bulletin advokacie 12/2014, s. 67

2. Odpovědnost při sportovních aktivitách

Odpovědnost při sportovních aktivitách se vyznačuje specifickým režimem, protože při provozování sportu se často účastníci dostávají do situací, ve kterých dobrovolně podstupují zvýšené riziko, a které v běžném životě nenastávají. Sportovní činnost je většinou současně regulována vlastními závaznými normami (například v podobě pravidel), na jejichž dodržování dohlíží sportovní organizace a svazy, případně jejich disciplinární orgány s vlastním systémem sankcí jako jsou disciplinární trest v podobě zákazu startu, diskvalifikace nebo pokuta. Tuto odpovědnost nazývá literatura jako disciplinární odpovědnost ve sportu.⁸ Cílem je stanovit pravidla chování, která ochrání účastníky sportovní činnosti a která budou předcházet způsobení úrazů. Klíčové je pak v každém případě posouzení, zda k újmě došlo v důsledku porušení sportovních pravidel a zda připadá v úvahu odpovědnost sportovce v právní rovině. Odlišná je poté situace právní odpovědnosti v individuálních sportech, které se liší zejména tím, že strany nutně neabsolvují fyzický kontakt s protivníkem, a tento kontakt by ideálně ani nastat neměl, ale soupeří paralelně proti sobě.⁹ Amatérské lyžování je pak příkladem samostatně vykonávané sportovní činnosti bez přítomnosti arbitřů dbající na hladké provozování sportu. Při profesionálním lyžování je bezpečnost účastníků zajištěna organizátory sportovní události, kteří zpravidla trať uzavřou pro veřejnost, avšak při lyžování v rekreačním pojetí dochází na veřejně přístupných sjezdovkách nezdědka ke kontaktům s ostatními sportovci, které vedou k nehodám a případně zraněním.

⁸ KRÁLÍK, Michal. Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy. Praha: Leges, 2016. Praktik (Leges), s. 13.

⁹ Tamtéž, s. 56.

3. Pravidla pro pohyb na lyžařských sjezdovkách v České republice

Na českých lyžařských sjezdovkách pro pohyb lyžařů neplatí speciální zákon, který by stanovil povinnosti při pohybu na sjezdových tratích jako například v Itálii¹⁰. Stejný režim platí v jiných sousedních zemích s horským reliéfem a lyžařskou tradicí, tedy v Německu a Rakousku, podobně i ve Francii. Obecně se tedy aktivity na lyžařských sjezdových tratích v České republice řídí několika různými soubory pravidel, kterým se budu věnovat níže.

3.1. Občanský zákoník

Obecná pravidla chování stanovuje i pro tyto případy občanský zákoník. Konkrétně jde o ustanovení o odpovědnosti a prevenci, které nalezneme v jeho čtvrté části (zásada *neminem laedere* se dříve nacházela v § 415 občanského zákoníku z roku 1964). V prvním případě § 2900 stanoví, že každý je povinen počínat si při svém konání tak, aby nedošlo k nedůvodné újmě na životě, zdraví nebo vlastnictví jiného. Tato prevenční klauzule se typicky vztahuje právě i na oblast sportu, která se vyznačuje svou zvýšenou mírou rizika a specifickými okolnostmi. Na toto ustanovení poté navazuje § 2910, který stanoví povinnost nahradit škodu v případě, že škůdce vlastním zaviněním poruší zákonem stanovenou povinnost a zasáhne tak do absolutního práva poškozeného. Absolutním právem se rozumí především osobnostní práva (právo na život, na tělesnou a duševní integritu), vyskytují se však i názory, že by za absolutní práva ve smyslu § 2910 měla být pokládána pouze ta, která zmiňuje § 2900, tedy svoboda, život, zdraví a vlastnictví¹¹. Pro absolutní práva platí, že mají do značné míry jasné ohraničení a třetí osoby tak mohou lépe rozpoznat oblast, do které nesmějí zasahovat. Pro jejich vyšší ochranu tak svědčí jejich očividnost a snazší rozpoznatelnost (vznik povinnosti nahradit újmu je snadněji předvídatelný).¹²

3.2. Pravidla Mezinárodní lyžařské federace

Soubor pravidel Mezinárodní lyžařské federace (*Fédération Internationale de Ski, FIS*), známý též jako bezpečnostní lyžařské desatero, je považován za ideální způsob chování odpovědného a opatrného lyžaře nebo snowboardisty a jejich účelem je zabránit nehodám na

¹⁰ Zákon Italské republiky ze dne 24. prosince 2003, č. 363, o bezpečnosti zimních sportů a sjezdového lyžování (v originále LEGGE 24 DICEMBRE 2003, N. 363 "Norme in materia di sicurezza nella pratica degli sport invernali da discesa e da fondo")

¹¹ PIPKOVÁ, Petra Joanna: Ochranný účel normy a jeho význam pro vymezení rozsahu odpovědnosti za škodu (k § 2910 NOZ). Právník. 2013, roč. 152, č. 9, s. 872

¹² HULMÁK, Milan. Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře, s. 1537 – 1560, kapitola V.

svahu.¹³ Za jejich vznikem stojí iniciativa Francouzské lyžařské federace (*Fédération Française de Ski, FFS*), která v roce 1964 vytvořila právní komisi s cílem zkoumat otázky práva ve vztahu k lyžování a o rok později se tato komise zařadila i pod Mezinárodní lyžařskou federaci. V říjnu 1966 členové komise pánové Leer a Rabinovitch vypracovali souhrnnou zprávu o pravidlech pohybu na lyžích, kterou komentovali slovy, že „i bez vzájemných konzultací a vzájemné znalosti práce druhých se soudům příslušných zemí (Francie, Německo, Rakousko, Švýcarsko a Itálie) podařilo určit zásady, které jsou si blízké a vzájemně se dobře doplňují“. Například klíčové pravidlo č. 3 vzniklo syntézou právních vět z rozsudků vynesenech ve třech různých zemích – francouzská zněla „Lyžař přijíždějící zezadu těží ze své dominantní pozice na svahu, která mu umožňuje si vybrat jízdni stopu. Jeho povinností je zvolit trasu tak, aby neohrozil bezpečnost lyžaře jedoucího před ním.“¹⁴, německá „Neexistuje povinnost pro lyžaře, který se pohybuje po svahu v pomalé rychlosti, aby se otáčel dozadu a ověřoval, zda může pokračovat ve své jízdě bez toho, aniž by ohrozil lyžaře přijíždějícího zezadu. (...) Lyžař musí počítat s tím, že lyžař přijíždějící zezadu se mu včas vyhne nebo zabrzdí.“¹⁵ a italská „Opakovanost ukládá lyžaři přijíždějícímu zezadu vzhledem ke kompletnímu zornému poli, kterým disponuje, přizpůsobit svou jízdu všemi možnými prostředky tak, aby se vyhnul lyžaři před ním, který o jeho přítomnosti nemá zdání.“¹⁶. Na základě evropské judikatury tedy bylo deset základních pravidel založených na principu respektování druhých přijato Mezinárodní lyžařskou federací dne 20. května 1967. Na kongresech FIS v letech 1990 a 1994 byla pravidla novelizována tak, aby reflektovala pokrok ve vývoji lyžařských a jiných technologií, zejména snowboardingu, a aby se vztahovala i na tyto případy.¹⁷

Jedná se o následujících deset poměrně obecně formulovaných pravidel vzniklých z lyžařských obyčejů, která mají mimořádný význam pro právní posouzení chování pro lyžaře a snowboardisty, ve svém znění jsou doplněné o stručné vysvětlení. Vzhledem k jejich důležitosti, četným citacím v judikatuře evropských soudů a malému obecnému povědomí o jejich přesném znění „lyžařského destatera“ považují za vhodné je uvést níže.

1. Brát ohled na ostatní lyžaře a snowboardisty

Každý lyžař a snowboardista se musí chovat tak, aby neohrožoval a nepoškozoval někoho jiného.

¹³ 10 FIS RULES FOR CONDUCT – General Comments on the FIS Rules, Fédération Internationale de Ski (FIS). [online]. [cit. 2020-04-20], s. 3

¹⁴ Cour d'appel de Grenoble, 9 mars 1962

¹⁵ OLG Stuttgart, 17. Oktober 1963, OLG München, 23. April 1964

¹⁶ Tribunale penale di Trento, 23 giugno 1965

¹⁷ BODECHER, Elisabeth, et BODECHER, Maurice. *Carnet juridique du ski*. Albertville, Bodecher, DL 2017, s. 10-11, 14.

2. Ovládání rychlosti a způsobu jízdy

Každý lyžař a snowboardista musí jet v dostatečné vzdálenosti od ostatních (na dohled). Musí přizpůsobit svou rychlost a způsob jízdy svým schopnostem a také terénu, sněhovým a povětrnostním podmínkám i hustotě provozu.

3. Volba jízdni stopy

Lyžař a snowboardista přijíždějící zezadu musí zvolit svou jízdni stopu tak, aby neohrožoval lyžaře a snowboardistu, který jede před ním.

4. Předjíždění

Předjíždět se smí seshora anebo zezdola, zprava anebo zleva, avšak vždy jen s takovou vzdáleností, která ponechává předjížděnému lyžaři anebo snowboardistovi dostatečný prostor pro všechny jeho pohyby.

5. Najíždění na sjezdovku, pokračování v jízdě dolů a po svahu nahoru

Každý lyžař a snowboardista, který chce najet na sjezdovou trať, který se po zastavení chce opět rozjet dolů anebo pohybovat svahem nahoru, se musí ve směru nahoru i dolů ujistit, že to může učinit bez dalšího ohrožení / nebezpečí jak pro sebe, tak i ostatní.

6. Zastavení

Každý lyžař a snowboardista musí zabránit tomu, aby se v jiných než nouzových stavech zdržoval na úzkých anebo nepřehledných místech sjezdové tratě. Lyžař nebo snowboardista, který upadl, musí takové místo co možná nejrychleji opustit.

7. Výstup a sestup

Lyžař a snowboardista, který vystupuje nahoru anebo který sestupuje dolů pěšky, musí používat okraj sjezdovky.

8. Dbát na značky a na znamení

Každý lyžař a snowboardista musí dbát na značení a na signalizaci.

9. Poskytování pomoci

Při nehodách je každý lyžař a snowboardista povinen poskytnout pomoc.

10. Povinnost prokázat se

Každý lyžař a snowboardista, nehledě na to, zda je svědek nebo osoba zúčastněná, zda je odpovědný či ne, musí uvést v případě nehody své osobní údaje.¹⁸

¹⁸ 10 FIS RULES FOR CONDUCT, Fédération Internationale de Ski (FIS). [online]. [cit. 2020-04-20], s. 2

3.2.1. Obecný komentář k pravidlům Mezinárodní lyžařské federace

Obecné znění pravidel doprovází i obecný komentář Mezinárodní lyžařské federace, který na pravidla navazuje na další straně originálního znění dokumentu. V úvodu zmiňuje, že jsou závazná jak pro lyžaře, tak pro snowboardisty, a že jejich nedodržení může v případě nehody zakládat občanskoprávní nebo trestněprávní odpovědnost.

K pravidlu č. 1 komentář uvádí, že lyžaři jsou dále zodpovědní za své vadné vybavení. Odpovědnosti nejsou zproštěni ani v případě, že se jedná o použití nově vyvinutého vybavení.

K pravidlu č. 2 shrnuje, že kolize nastávají zpravidla v případě, kdy se lyžař pohybuje ve vysoké rychlosti, ztratí kontrolu nad svou jízdou nebo nevidí jiné uživatele sjezdovky. Aby kolizím předešel, musí být schopen zastavit nebo zatočit v rámci svého výhledu. Zvláštní opatrnost je vyžadována při hustší koncentraci lyžařů (na hranách sjezdových tratí, na dojezdech sjezdovek, kolem lyžařských vleků) a za snížené viditelnosti.

U pravidla č. 3 zdůrazňuje přizpůsobení jízdy podmínkám na svahu a osobním schopnostem jednotlivce. Přednost má lyžař jedoucí vepředu, lyžař jedoucí za ním je ten, kdo musí dodržovat dostatečný rozestup, aby mu nechal dostatek místa při pohybu na sjezdovce.

K pravidlu č. 4 uvádí, že lyžař provádějící předjížděcí manévry je za jeho uskutečnění zodpovědný až do momentu dokončení a nesmí při něm předjížděného nijak omezit; pravidlo platí i při objíždění stojícího lyžaře.

U pravidla č. 5 připomíná, že najíždění na sjezdovku a rozjíždění se po zastavení je častou příčinou kolizí, je tedy zcela zásadní provést manévry bezpečně a nikoho neohrozit. Pokud se lyžař rozjíždí, podle pravidla č. 3 je ve výhodě oproti lyžařům přijíždějícím seshora. Komentář zde zmiňuje i technologický vývoj lyží a snowboardů, v případě provádění carvingového oblouku se může lyžař chvílemi pohybovat i proti obecnému směru sjíždění ostatních lyžařů, a navíc ve značné rychlosti. Pro praktikování takového stylu jízdy je třeba se ujistit, že neohrozí sebe ani ostatní.

Pravidlo č. 6 je upřesněno ve smyslu, že v případě širokých sjezdovek lze zastavit i jinde než na okraji sjezdovky. Zastavování je naopak zakázáno v úzkých pasážích a v místech, na které seshora není vidět (typicky půjde o zastavení za hranou nebo ostrým zalomením sjezdovky).

K pravidlu č. 7 je uvedeno, že pohyb kohokoli proti směru jízdy na sjezdovce představuje překážku, které lyžaři musí čelit, navíc stopy nebo záseky lyžařských bot do svahu poškozují povrch sjezdovky.

Pravidlo č. 8 je doplněno specifikací systému značení sjezdovek podle obtížnosti, od nejtěžší černé barvy přes červenou a modrou po nejlehčí zelenou; podle tohoto značení se lyžař

může svobodně a informovaně rozhodnout, kterou trasu si pro sjezd zvolí. Jiné značky umístěné v zájmu lyžařů upozorňující na hrozící nebezpečí nebo uzavření sjezdovky musí být zvýrazněné a dobře viditelné.

Pravidlo č. 9 popisuje zásadní princip jakéhokoli sportu, v případě nehody by měla být podle možností poskytnuta pomoc nezávisle na právních povinnostech, zde se jedná o první pomoc, označení místa nehody a přivolání odborné pomoci. Mezinárodní lyžařská federace doufá, že „*hit and run*“ (v češtině ve významu neposkytnutí pomoci a opuštění místa nehody) bude posuzováno jako trestný čin analogicky jako v případě dopravních nehod, pokud v daných právních rádech není obsažen trestný čin obecného neposkytnutí pomoci.

K pravidlu č. 10 komentář vyzdvihuje důležitou roli svědků při rekonstrukci nehody na sjezdovce, každý tak musí brát v potaz poskytnout informace v rámci svědectví. Další svědectví poté poskytují fotografie a zprávy horské služby a případně policie.¹⁹

Tento komentář mohl být podle mého názoru zahrnut už u primárního dokumentu pravidel, některá znění pravidel považují oproti ostatním za zbytečně stručná. Pro větší právní jistotu by bylo vhodné znění stručných pravidel (např. pravidlo č. 8) rozšířit o ustanovení uvedené v komentáři, o jehož existenci většina nemá ponětí.

3.3. Norma ČSN 01 8027 „Značení a zabezpečení v zimním středisku“

Lyžaři a snowboardisté jsou povinni také respektovat místní úpravu stanovenou lyžařským areálem. Toto značení se řídí normou ČSN 01 8027 „Značení a zabezpečení v zimním středisku“, která je dokumentem schváleným Úřadem pro technickou normalizaci, metrologii a státní zkušebnictví a stanovuje, jak název napovídá, zásady pro značení, zabezpečení a pohyb v zimním středisku. České technické normy („ČSN“) sice nejsou obecně závazné²⁰, avšak je na ně výslovně odkazováno v definici lyžařského areálu v ustanovení § 11c zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu. Tento paragraf definuje lyžařský areál jako „lyžařskou oblast vytvořenou za účelem provozování zimních sportů (...) značenou podle českých technických norem určených pro značení, zabezpečení a pohyb v lyžařském areálu“ s odkazem v poznámce pod čarou právě na normu ČSN 01 8027.²¹ Odkaz na tuto normu je uveden formou poznámky pod čarou, stává se tímto normou výlučnou. To znamená, že norma doplňuje právní řád a stává se tak součástí právního předpisu. Plnění povinností souvisejících s

¹⁹ 10 FIS RULES FOR CONDUCT – General Comments on the FIS Rules, Fédération Internationale de Ski (FIS). [online]. [cit. 2020-04-20], s. 3

²⁰ § 4 odst. 1 zákona č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů.

²¹ Poznámka 13d u § 11c zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů

uplatňováním příslušné ČSN nicméně není vymahatelné formou pokut udělovaných přímo fyzickým osobám. ČSN má sloužit především k prokázání důležitých skutečností v souvislosti s chováním fyzických osob na sjezdovkách při uplatňování náhrady škody poškozených v civilněprávním řízení, případně při prokazování trestného činu ublížení na zdraví v trestněprávním řízení. V případě, že některá ustanovení ČSN provozovatel lyžařského areálu použije v provozním řádu (podle živnostenského zákona) nebo návštěvním řádu (podle zákona č. 115/2001 Sb., o podpoře sportu, ve znění pozdějších předpisů) je oprávněn požadovat jejich dodržování i formou odebrání skipasu nebo vykazání konkrétní fyzické osoby z areálu.²²

Samotná norma po úvodních ustanoveních definuje v kapitole třetí pojmy jako jsou lyžařský areál a provozovatel lyžařského areálu. Kapitola čtvrtá se věnuje dělení a označení sjezdovek podle obtížnosti (modré, červené a černé), orientačním mapám lyžařských areálů nebo označení specifických tratí (snowparky, snowboardové tratě). Požadavky na orientační tabulky a piktogramy jsou doplněny grafickým znázorněním s uvedením přesných rozměrů. Pátá kapitola se týká zabezpečení zimního střediska včetně výčtu zdrojů nebezpečí a příkladů zajištění bezpečnosti v těchto místech. Závěrečné kapitoly se zabývají pohybem vozidel v lyžařském areálu, pořádáním závodů a organizací záchranných akcí. V příloze č. 1 obsahuje 10 pravidel FIS a v příloze č. 2 stupnici lavinového nebezpečí. Ve zbývajících přílohách jsou uvedeny přehledy několika druhů informačních piktogramů.²³

3.4. Navrhovaný zákon o bezpečném pohybu při lyžování, snowboardingu a jízdě na jízdním kole

Dne 26. března 2013 prošel přes nesouhlasné stanovisko vlády prvním čtením v Poslanecké sněmovně poslanecký návrh zákona o bezpečném pohybu při lyžování, snowboardingu a jízdě na jízdním kole. V odůvodnění svého stanoviska vláda obecně konstatovala, že sice shledává úpravu chování osob při provozování některých rekreačních sportů s ohledem na jejich bezpečnost za potřebnou, ale považuje předložený návrh zákona za nekoncepční a nesystémový, kvůli vynětí z celého spektra sportovních činností pouze sjezdové lyžování, snowboarding a jízdu na kole, přičemž není zřejmé, z jakých důvodů se povinné použití ochranné přilby, resp. úprava pravidel sjezdového lyžování a jízdy na jízdním kole mimo pozemní komunikace, má vztahovat pouze na tyto vybrané činnosti. Vláda doplnila, že do zákona jsou přejímána pravidla chování při lyžování, schválená Mezinárodní lyžařskou federací, která již v současnosti Nejvyšší soud ve své judikatuře považuje za měřítko pro posouzení, zda

²² BECK, C. H. Změny na sjezdovkách mají zvýšit bezpečnost lyžařů. Právní zpravodaj 12/2010

²³ Česká technická norma „Značení a zabezpečení v zimním středisku“ ČSN 01 8027, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [online]. [cit. 2020-04-20]

byla viníkem nehody při lyžování porušena obecná prevenční povinnost a zda tedy došlo k porušení právní povinnosti jako předpokladu vzniku odpovědnosti za škodu. Nakonec prohlásila aplikaci zákona za stěží proveditelnou při situaci, kdy by kontrolu dodržování povinností podle zákona měla provádět Policie ČR a obecní policie.²⁴ Návrh byl přikázán k projednání výboru pro zdravotnictví a výboru pro vědu, vzdělání, kulturu, mládež a tělovýchovu²⁵, kde zároveň skončila jeho cesta legislativním procesem s koncem volebního období²⁶.

Návrh skupiny poslanců v čele s předkladatelem poslancem a členem Horské služby ČR, o.p.s., Rudolfem Chladem, čítal sedm paragrafů, které měly regulovat pohyb osob při lyžování, snowboardingu a při jízdě na jízdním kole mimo pozemní komunikace. V § 2 obsahoval definice sjezdové tratě a okraje sjezdové tratě převzaté z čl. 3 normy ČSN 01 8027, v následujícím ustanovení stanovil povinnost nosit řádně nasazenou a připevněnou ochrannou přilbu schváleného typu osobám mladším 18 let při provozování činností podle tohoto zákona, přičemž tato povinnost se netýkala běžického lyžování (v pozměňovacím návrhu se uvažovalo i o snížení hranice na věk 15 let). V § 4 byla v osmi odstavcích transponována většina pravidel FIS, chyběla zde pouze pravidla č. 9 a 10 (poskytnutí pomoci a povinnost prokázat svou totožnost). Kontrolu dodržování povinností stanovených zákonem měla vykonávat podle § 6 obecní policie a Policie České republiky, za přestupky při porušení bylo možné uložit pokutu do výše 10 000 Kč.²⁷

Z důvodové zprávy plyne, že úmyslem zákonodárce bylo posílit právní jistotu, protože z titulu absence právní normy vznikají problémy při řešení občanskoprávních a trestněprávních sporů v souvislosti s ublížením na zdraví a náhradou škod vzniklých při provozování těchto sportů. K zavedení povinnosti nošení ochranné přilby pro lyžaře (mimo běžické lyžování) a snowboardisty vedl zákonodárce trend zvyšování bezpečnosti v několika členských státech Evropské unie a dále fakt, že v poslední době došlo k extrémnímu nárůstu lyžařů, zvýšil se počet lyžařů „začátečnicků“ a výrazně se zvýšila i rychlost lyžařů, z čehož pramení i vyšší výskyt úrazů při lyžování, které měly za následek velmi těžké poranění hlavy, v některých případech i smrt lyžaře. Tento výrok ilustruje i popisem pěti případů vážného poranění hlavy na horách u lyžařů bez helmy v horizontu necelého měsíce na začátku roku 2012. Podle evidence Horské služby bylo za rok 2010 zaznamenáno 1470 úrazů hlavy vzniklých na horách. Celkové náklady spojené

²⁴ Poslanecká sněmovna: Návrh poslanců R. Chlada, V. Horáčka, V. Kubaty a dalších na vydání zákona o bezpečném pohybu při lyžování, snowboardingu a jízdě na jízdním kole, Právní rozhledy 11/2012, s. II

²⁵ BECK, C. H. Regulace lyžování a jízdy na kole. Právní zpravodaj 131/2013

²⁶ Legislativní proces sněmovního tisku 648 na stránkách Poslanecké sněmovny ČR

²⁷ Návrh zákona o bezpečném pohybu při lyžování, snowboardingu a jízdě na jízdním kole, sněmovní tisk 648/0, 2012, 6. volební období

s úrazy hlavy na horách činily ročně cca 51 milionů Kč.²⁸ K povinnosti nosit přilbu obsahuje důvodová zpráva komparaci s ostatními státy, například v Itálii a ve Slovinsku platila povinnost pro osoby do věku 14 let, naopak v Německu a povinnost nosit lyžařskou přilbu nijak upravena nebyla k roku 2012.²⁹ Na Slovensku byla povinnost nosit přilbu pro děti do 15 let stanovena novelou zákona o Horskej záchranej službe z roku 2015.³⁰

²⁸ Důvodová zpráva k poslaneckému návrhu zákona č. 648/2012 Sb., o bezpečném pohybu při lyžování, snowboardingu a jízdě na jízdním kole, Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2012. Sněmovní tisk 648/0, 6. volební období. s. 3-5

²⁹ Tamtéž, s. 7-8

³⁰ § 8a bod č. 6 zákona Slovenské republiky č. 544/2002 Z.z., o Horskej záchranej službe

4. Aplikace pravidel Mezinárodní lyžařské federace

Pravidla Mezinárodní lyžařské federace mají formu dokumentu vydaného mezinárodní sportovní organizací, i přesto jsou v judikatuře považována za závazné pravidlo chování na lyžařských sjezdovkách a vtažena do právního řádu. Nejprve krátce popíšu režim před jejich prvním použitím, a následně rozeberu několik případů z oblasti lyžování, které se řešily již s pomocí pravidel FIS před tuzemskými soudy ve 21. století.

4.1. Česká republika

4.1.1. Režim před aplikací pravidel Mezinárodní lyžařské federace

Starší občanskoprávní literatura se o sportu prakticky nezmiňuje ani při výkladu prevenčních povinností, ani okolností vylučujících protiprávnost a ani při výkladu skutkových podstat odpovědnosti za škodu.³¹ Ze starší judikatury se k povaze lyžování vyjádřil pouze brněnský Krajský soud, podle něž je ustanovení § 415 občanského zákoníku z roku 1964 povahy obecné, a proto i lyžaři, sjíždějící svah kristiánkami (tzn. snožnými oblouky)³², jsou povinni počínat si tak, aby nedocházelo ke škodě na zdraví. Neexistuje zvláštní právní předpis o tom, jak si mají počínat lyžaři při sjíždění svahu. Avšak i oni musí pozorovat své okolí, dodržovat dostatečnou vzdálenost mezi ostatními. Musí také při jízdě ovládat svou rychlost, aby byli schopni kdykoliv zastavit, popřípadě i pádem zabránit kolizím, prostě počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví.³³ V 70. letech soud nepomyslel na aplikaci pravidel FIS, nýbrž pouze dovedl možné porušení generální prevenční povinnosti. V odůvodnění apeluje na zachovávaní individuální míry opatrnosti každého lyžaře a v případě, že je generální prevenční povinnost porušena a v důsledku chování lyžaře bude způsobena škoda, bude za ni také zodpovídat.

4.1.2. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 25 Cdo 1506/2004

Skutkový stav byl vylíčen následovně. Ke střetu žalobce a žalované došlo na sjezdovce v italském Glitschbergu, přičemž žalobce byl předposledním členem skupiny lyžařů pohybujících se po sjezdovce v širokém oblouku v rámci lyžařského kurzu. Žalovaná lyžařka přijížděla zezadu zpoza terénní nerovnosti, skupinu viděla na poslední chvíli a neměla šanci

³¹ KRÁLÍK, Michal. K právní odpovědnosti lyžařů za úrazy na lyžařských drahách. Bulletin advokacie 11-12/2006, s. 57

³² Název „kristiánky“ pochází ze starého jména Christiania, které neslo hlavní město Norska (dnes Oslo), kde byl oblouk poprvé na počátku 20. století předveden. Opakem snožného oblouku byl oblouk telemarkový. TUREK, Michael. Historie telemarkového lyžování. [online]. [cit. 2020-04-20].

³³ Rozhodnutí Krajského soudu v Brně, sp. zn. 21 Co 27/1977

odvrátit srážku. V důsledku nehody si žalobce poranil rameno, jeho zranění vyústilo ve 39 dní pracovní neschopnosti, a zároveň mu byly poškozeny lyže. Obvodní soud pro Prahu 5 se musel nejprve vypořádat s otázkou pravomoci a místní příslušnosti, postupoval nejprve podle ustanovení § 37 zákona o mezinárodním právu soukromém, podle něž je dána pravomoc tuzemských soudů v majetkových sporech, pokud je dána příslušnost podle českých předpisů. Následně přešel k ustanovení § 84 a § 85 odst. 1 občanského soudního řádu, z něhož dovodil obecnou příslušnost obecného soudu žalovaného účastníka, a to konkrétně okresního soudu, v jehož obvodu má žalovaná bydliště. Druhou otázkou bylo určení rozhodného práva pro posouzení případu. Soud aplikoval ustanovení § 15 zákona o mezinárodním právu soukromém a procesním, který stanoví, že nároky na náhradu škody, která neplyne z porušení smluvní povinnosti, se řídí právem místa, kde škoda vznikla, nebo kde došlo ke skutečnosti zakládající nárok na náhradu škody; v dotyčném případě tedy rozhodl o aplikaci italského práva. Ve výsledku nicméně neaplikoval pouze relevantní ustanovení italského občanského zákoníku, ale také články 2, 3 a 4 pravidel FIS; povinnosti v nich obsažené žalovaná podle soudu porušila. Zejména nepřizpůsobila rychlost a způsob své jízdy terénním podmínkám v úseku před terénní překážkou znemožňující výhled na další část sjezdovky a jako lyžařka přijíždějící zezadu nezvolila bezpečnou dráhu, aby neohrozila jiné lyžaře, naopak svou jízdou způsobila střet se žalobcem, kterému vznikla škoda na zdraví vytržením kloubu z jamky pravého ramene a škoda na věci (na lyžích), celková náhrada škody byla po přepočtu vyčíslena na 1.134,91 EUR. Žalovaná argumentovala, že žalobce nevezal v úvahu přiměřenost obtížnosti sjezdovky svým schopnostem a že měl být připraven na manévr, který by střetu zabránil. Soud námitky neshledal důvodnými vzhledem k tomu, že sjezdové tratě jsou veřejné a záleží na lyžaři, jakou trať si zvolí.

Žalovaná se odvolala k Městskému soudu v Praze, který vyšel ze skutkového stavu zjištěného soudem prvního stupně a ztotožnil se s výší náhrady škody i s jeho závěrem, že příčinou vzniku škody způsobené žalobci bylo jednání žalované, která nepřizpůsobila rychlost jízdy svým schopnostem a terénním podmínkám. Tento skutkový závěr odpovídá výsledkům provedeného dokazování a soudem prvního stupně byla správně posouzena i odpovědnost žalované za škodu podle italského hmotného práva, které v čl. 2043 italského občanského zákoníku váže vznik odpovědnosti na jakýkoliv čin, úmyslný nebo nedbalostní, který přivodí jiným nespravedlivou škodu. V daném případě žalovaná byla lyžařkou přijíždějící zezadu a měla tedy zvolit takovou dráhu, aby neohrozila před sebou jedoucího lyžaře.

Občanskoprávní senát Nejvyššího soudu se zabýval dovoláním žalované, které nakonec odmítl pro absenci zásadního významu právní stránky napadeného rozhodnutí Městského soudu v Praze. Současně také dodal, že nemá výhrady proti právnímu posouzení věci v rozhodnutích

soudů nižšího stupně. Žalovaná mj. namítala, že se ani jeden ze soudů nižšího stupně nezabýval otázkou spoluzavinění žalobce. Soudy se však shodly a nezjistily nedbalostní čin žalobce, který by zapříčinil způsobenou škodu. Nejvyšší soud doplnil, že spoluzaviněním poškozeného, které omezuje odpovědnost škůdce, může být jen takové jednání, které je jednou z příčin vzniku škody. Obecně tak stanoví i čl. 1227 italského občanského zákoníku, podle nějž pokud nedbalostní čin věřitele přispěl ke způsobení škody, snižuje se odškodnění podle závažnosti zavinění a významu z něj vzniklých následků. Další námitka žalované, že na sjezdovce, která neodpovídala jeho schopnostem, jel žalobce příliš pomalu a nacvičoval oblouk pod terénním zlomem, přes který není shora vidět, nebyla shledána důvodnou, protože namítané okolnosti nezapříčinily vznik škody na zdraví a na věcech. Ke škodě by nedošlo, pokud by žalovaná zezadu do žalovaného nenarazila. Rovněž nelze žalobci přičítat zavinění na vzniku škody, spočívající v tom, že před střetem neučinil nic, aby mu zabránil. Není povinností lyžaře volit svou jízdni dráhu v závislosti na způsobu jízdy za ním jedoucího lyžaře či se vyhýbat zezadu přijíždějícímu lyžaři. Naopak žalovaná byla povinna sledovat situaci před sebou a na sjezdovce jet tak, aby neohrozila před sebou jedoucí lyžaře. Její odpovědnost se neváže k porušení povinnosti přizpůsobit rychlost své jízdy existenci terénního zlomu, v tom s ní lze souhlasit, avšak za škodu odpovídá žalobci proto, že nepřizpůsobila rychlost a způsob své jízdy situaci na sjezdovce, kdy, ač neměla, popř. nemohla mít přehled v dostatečné vzdálenosti před sebou, sjížděla veřejně přístupnou sjezdovku takovou rychlostí, že pomalu jedoucího žalobce spatřila až ve chvíli, kdy už nebyla schopna střetu s ním zabránit.

Klíčová právní věta týkající se aplikace a závaznosti pravidel FIS zazní na konci usnesení Nejvyššího soudu ze dne 23. února 2005 – „pravidla chování pro lyžaře, vydaná Mezinárodní lyžařskou federací FIS, obsahují normy, jejichž dodržováním má být zajištěna bezpečnost uživatelů sjezdovky a slouží tak k předcházení vzniku škod, s nimiž zákon spojuje odpovědnost. I když nejsou obecně závazným právním předpisem, jsou tato pravidla pro lyžaře na sjezdové trati závazná, a to bez ohledu na to, zda jsou pramenem práva či nikoliv, jak je namítáno v dovolání.“³⁴

Tímto právním názorem potvrdil Nejvyšší soud závaznost pravidel FIS v konkrétním případě při pohybu na lyžařských sjezdovkách, čímž následoval již dříve vyslovené judikatorní závěry ze zahraničí (Německo, Rakousko – viz níže). Z jeho vyjádření plyne, že pravidla FIS považuje za specifikaci obecných pravidel odpovědnosti a předcházení škod. Judikát se těší značnému významu, je na něj odkazováno i v rámci jiných sportovních odvětví. Příkladem

³⁴ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. února 2005, sp. zn. 25 Cdo 1506/2004

z poslední doby je horolezectví a metodika Českého horolezeckého svazu. Trestněprávní senát Nejvyššího soudu se v rozhodnutí ze dne 17. července 2019 zabýval nehodou způsobenou chybou při jištění a už soudy nižších soudů o metodice uvedly, že se jedná o jediný regulační prostředek u velmi riskantního a extrémního sportu, jenž má přispět k tomu, aby si osoby provozující tento sport osvojily takové návyky, které mají možnost vzniku úrazových dějů minimalizovat. Již proto nelze bagatelizovat význam výše zmíněné metodiky, neboť jiná pravidla stanovená nejsou a jejich potřeba je zřejmá. Zmíněná pravidla totiž zvyšují bezpečnost osob věnujících se tomuto sportu. Zohlednění pravidel odvětví, které nemají formu právní normy, nelze hodnotit jako neočekávané, neboť při posuzování odpovědnosti sportovců obdobně soudy postupovaly i v minulosti s odkazem na rozhodnutí občanskoprávního senátu Nejvyššího soudu v této podkapitole.³⁵

4.1.3. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 25 Cdo 4287/2011

Ve druhém případě vyšel soud ze zjištění, že první žalovaná, lyžařka a členka Svazu lyžařů ČR, sjížděla sjezdovku v rámci tréninku techniky organizovaného druhým žalovaným sportovním oddílem v lyžařském areálu. Když se blížila k terénní vlně tvořené příčnou silnicí, brzdila s ohledem na skupinku lyžařů před sebou, nicméně když jí tito lyžaři zmizeli z dohledu a dva trenéři stojící na terénní vlně (třetí a čtvrtý žalovaní) jí nedávali signál k zastavení, brzdit přestala, bez zastavení přešla terénní zlom a krátce nato se střetla se žalobcem, který po krátkém zastavení u trenérů na hraně terénní vlny vjel bez rozhlédnutí do sjezdovky. Soud prvního stupně dospěl v závěru, že v tomto komplikovaném případě žalovaní 1 a 2 (lyžařka a sportovní oddíl) odpovídají za škodu způsobenou žalobci, který si škodu z 50 % spoluzavinil. Žalovaná lyžařka porušila ustanovení § 415 občanského zákoníku z roku 1964 a pravidla FIS, neboť před terénním zlomem nepřibrzdila a nepřesvědčila se, zda se za zlomem nenachází překážka nebo jiný lyžař. Žalovaný 2 (sportovní oddíl) za škodu odpovídá solidárně se žalovanou 1 (lyžařkou) podle § 422 odst. 1 občanského zákoníku z roku 1964, neboť škoda byla způsobena v té době nezletilou lyžařkou a k nehodě došlo při tréninku organizovaném sportovním oddílem, jehož trenéři měli lépe dohlížet na bezpečnou organizaci tréninku, který zajišťovali, zejména za situace, že se trénink konal na sjezdovce za účasti veřejnosti. Ani jeden z trenérů nevaroval žalobce ani žalovanou lyžařku před nebezpečím střetu, ačkoli se žalobce pohyboval v jejich blízkosti. Žalovaní 3 a 4 (trenéři) za škodu způsobenou žalobci sami neodpovídají (§ 420 odst. 2 občanského zákoníku z roku 1964), neboť činnost trenérů vykonávali pro žalovaný sportovní

³⁵ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 17. července 2019, sp. zn. 6 Tdo 425/2019

oddíl. Žalobce nese spoluzavinění, protože porušil bod 5 Pravidel FIS, neboť po zastavení se před rozjezdem nerozhlédl.

Odvolací soud došel k opačnému názoru a rozsudek soudu prvního stupně změnil s tím, že za škodu plně odpovídá žalovaný sportovní oddíl, a vůči žalované lyžařce žalobu zamítl. Zopakoval dokazování a dovodil, že žalobce pomalu přejížděl přes hranu terénního zlomu, téměř zastavil, ohlédl se a pokračoval v jízdě, smykem se obrátil vlevo a při nájezdu do dalšího oblouku jej zezadu srazila žalovaná lyžařka, která narazila do jeho zad. V době, kdy sjížděl z hrany, se žalovaná blížila zezadu a musela si být vědoma toho, že se pod hranou, kam nevidí, pohybuje lyžař, a jako jediná mohla střetu s ním zabránit. Žalobce svou jízdou jednal předvídatelným způsobem, není tedy dáno jeho spoluzavinění na vzniku škody. Úkolem trenérů bylo monitorovat dolní část sjezdovky a zabránit pohybu osob v těchto místech, je tak zjevné, že počítali s tím, že jejich svěřenci budou hranu překonávat momentálně dosaženou rychlostí, nikoliv před ní brzdit, aby se sami přesvědčili o tom, co se za hranou děje. Již dříve byl žalovaný sportovní oddíl upozorňován Horskou službou, že trénink na sjezdovce přístupné veřejnosti je nebezpečný, a že při tréninku došlo ke kolizi závodníka s lyžařem z řad veřejnosti. Soud uzavřel, že zásadní příčinou vzniku škody bylo jednání žalované lyžařky, která, ač si byla vědoma, že se pod hranou pohybuje lyžař, nepřizpůsobila rychlost své jízdy místním podmínkám, aby mohla v případě nenadále překážky zastavit. Podle Pravidel FIS měla přizpůsobit svou jízdu podmínkám na sjezdovce a neohrozit lyžaře jedoucí před ní; ta však jednala podle pokynů trenérů a spoléhala na to, že ji před nebezpečím budou varovat. Zásadní příčinou škody je rovněž skutečnost, že žalovaný sportovní oddíl při organizaci tréninku zanedbal obecnou prevenční povinnost, když jediné bezpečnostní opatření, tj. dohled trenérů na sjezdovce, bylo nedostatečné. Soud proto dovodil, že za škodu odpovídá výlučně sportovní oddíl, který porušil své povinnosti podle § 415 občanského zákoníku z roku 1964 tím, že organizoval trénink na nepřehledné sjezdovce přístupné veřejnosti bez dostatečných bezpečnostních opatření. Spoluzavinění žalobce odvolací soud neshledal, neboť to byla žalovaná lyžařka, kdo měl svou jízdu přizpůsobit lyžařům nacházejícím se před ní.

Proti tomuto rozsudku podal žalobce dovolání, v němž namítl, že odvolací soud neuvedl, podle jakého ustanovení hmotného práva dovodil, že žalovaná lyžařka za škodu neodpovídá, a navrhl zrušení rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci k dalšímu řízení. Pokud odvolací soud dospěl k vyvinění lyžařky podle § 420 odst. 3 občanského zákoníku z roku 1964, je tento jeho závěr nesprávný, neboť žalovaná si byla vědoma rizika, že za terénní zlom nevidí, a byla schopna posoudit situaci na sjezdovce i ovládat své jednání. Poukázal na to, že žalovaná ve věku 16 let byla zkušenou závodnicí, věnovala se závodnímu lyžování a terén, kde probíhal trénink, jí

byl dobře znám. Z provedeného dokazování vyplynulo, že úkolem trenérů nebylo upozorňovat žalovanou na lyžaře jedoucí před ní, nýbrž zajistit, aby závodníkům nevstoupili do cesty lyžaři, sáňkaři nebo běžkaři přejíždějící sjezdovku po silnici. Žalovaná lyžařka nemohla spoléhat na varování trenérů a nebylo ani časově možné, aby na jejich případné varování vůbec mohla zareagovat. Vznik nehody tak jednoznačně zavinila minimálně ve formě vědomé nedbalosti a nehodu nelze považovat za náhodnou.

Dovolání a návrh na zrušení rozsudku odvolacího soudu a vrácení věci k dalšímu řízení taktéž podali žalovaný sportovní oddíl a oba trenéři, ti však přirozeně namítli, že si škodu způsobil výhradně sám žalobce, neboť poté, co se zastavil na hraně terénní vlny, bez rozhlédnutí vjel do sjezdovky a do jízdni dráhy závodní lyžařky. Došlo tak k porušení § 415 občanského zákoníku z roku 1964 a Pravidlo FIS č. 5. Všechny tyto skutečnosti byly prokázány podrobným dokazováním, soud pouze provedené důkazy nesprávně zhodnotil a neměl vycházet z výpovědi žalované lyžařky učiněné před zahájením trestního stíhání. Dovedli, že žalovaná lyžařka nebyla povinna před terénní vlnou zastavit a jako zkušená lyžařka byla na sjezdovce daleko méně nebezpečná než lyžař pohybující se sice nízkou rychlostí, avšak nevypočitatelně a v rozporu s pravidly FIS. Lyžařka terénní vlnu přejela, aniž se odpoutala od země, a pokud před Policií ČR vypovídala jinak, bylo to krátce po nehodě a byla v šoku. U nástupní stanice vleku byla navíc vyvěšena Pravidla FIS s upozorněním, že od 8:00 do 10:00 hod. bude probíhat na sjezdovce trénink závodníků. Nesouhlasili s hodnocením důkazů, zejména věrohodnosti výpovědi žalobce, neboť v řízení bylo prokázáno, že žalobce se zastavil a bez rozhlédnutí sjel směrem do sjezdovky.

Nejvyšší soud v rozhodnutí ze dne 28. listopadu 2012 potvrdil, že skutkové závěry odvolacího soudu o způsobu jízdy žalobce před střetem měly oporu v provedeném dokazování, neboť plynuly z výpovědi žalobce a byly v souladu s výpovědí žalované lyžařky v přípravném řízení před orgánem Policie ČR. Stejně tak skutkové závěry o průběhu nehodového děje, z něhož odvolací soud při svém rozhodnutí vycházel, vyplývaly z důkazů provedených v řízení, a nejednalo se o situaci, kdy by soud při zjišťování skutkového stavu opomenul nějaké rozhodné skutečnosti, jež byly v řízení prokázány, nebo že by pro svá skutková zjištění neměl oporu v provedeném dokazování. K dovolání žalovaného sportovního oddílu doplnil, že skutková okolnost, zda se žalovaná lyžařka na terénní vlně odpoutala či neodpoutala od země, není významnou okolností pro právní posouzení věci z hlediska hmotného práva.

V případě dovolání žalobce soud opět souhlasil se závěrem odvolacího soudu, který vycházel ze skutkového zjištění o tom, jak byl trénink na veřejné sjezdovce jeho pořadatelem organizován, že bylo úkolem trenérů monitorovat dolní část sjezdovky a zabránit případně

pohybu osob v tomto místě a že žalovaná závodnice jednala podle očekávání a pokynů trenérů a spoléhala na to, že při nebezpečí ji budou varovat. Právní úvahy vyplývají z odůvodnění jeho rozhodnutí; nejde o neschopnost žalované lyžařky v jejím věku a zkušenostech ovládnout své jednání nebo posoudit jeho následky (§ 422 odst. 1 občanského zákoníku z roku 1964), nýbrž právě o to, že ke střetu došlo při tréninku organizovaném žalovaným sportovním oddílem, že žalovaná jednala podle pokynů trenérů, kterým byla podřízena, a pod jejich dohledem, a spoléhala na to, že jí budou signalizovat případné nebezpečí. Z hlediska vědomé nedbalosti (tzn. škůdce ví, že svým jednáním může způsobit škodu, ale bez přiměřených důvodů spoléhá, že se tak nestane) je nepochybné, že žalovaná závodnice, která byla zkušenou lyžařkou, věděla, že jízdou přes terénní zlom, při níž nezpomalí natolik, aby byla schopna zastavit na vzdálenost, na kterou má rozhled, může ohrozit lyžaře pod zlomem a může jim nebo sobě způsobit škodu. V rámci organizovaného tréninku však důvodně spoléhala na to, že možnému vzniku škody trenéři zabrání. Tyto důvody na straně žalované, která byla nezletilou účastnicí výcviku, lze považovat za přiměřené; byly tedy prokázány okolnosti svědčící o jejím vyvinění podle § 420 odst. 3 občanského zákoníku z roku 1964. Rozhodující příčinou střetu žalované se žalobcem byla tedy neuspokojivá organizace tréninku bez dostatečných bezpečnostních opatření na nepřehledné části sjezdovky, kam nebyl zamezen přístup veřejnosti. Klíčová shrnující právní věta tedy zní: „sjezdový lyžař, který při organizovaném tréninku spoléhá na to, že trenéři zabezpečili trať, nenese zavinění za kolizi s jiným lyžařem, ač věděl, že jízdou přes terénní zlom, při níž nezpomalí natolik, aby byl schopen zastavit na vzdálenost, na kterou má rozhled, může ohrozit lyžaře pod zlomem a způsobit škodu.“³⁶

V popsaném případě se jedná o poměrně komplikovaný případ v otázce (spolu)zavinění, na kterém se teoreticky mohlo podílet až pět osob (žalobce, závodnice, sportovní oddíl, oba trenéři). Soud se při zjišťování odpovědnosti za způsobenou škodu soustředil na roli organizátora, který měl ze své pozice největší možnost, a zároveň i povinnost, kolizi předejít. Domnívám se, že po závodním lyžaři nelze spravedlivě požadovat dodržování pravidel běžného lyžařského provozu, protože ač se jedná pouze o trénink, závodník jede na hranici svých možností ve značné rychlosti a absolutně spoléhá na roli organizátora, který má zabezpečit hladký průběh jízdy. V tomto případě nebylo myslitelné, aby žalovaná lyžařka zpomalovala před každým horizontem pro ujištění, zda na ni nečihá žádná překážka, tímto přístupem by se docílilo pouze zmaření účelu tréninku. Organizátor sice učinil některá vhodná opatření například tím, že veřejně vyhlásil konání tréninku u dolní stanice vleku, nicméně selhal při reálném zajištění

³⁶ Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 25 Cdo 4287/2011.

bezpečnosti, na což byl před nehodou upozorněn i Horskou službou. Je třeba dodat, že elementární obezřetnost by měli dodržovat i okolní lyžaři (v tomto případě žalobce); pokud se nejedná o vyloženě nezbytný případ a nelze použít jiné cesty, rozhodně bych nedoporučoval vést svou trasu křížováním vymezené tréninkové dráhy, po které se závodní lyžaři pohybují ve velkých rychlostech a hrozí zde nebezpečí vážného střetu.

4.1.4. Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR, sp. zn. 25 Cdo 4286/2011

Ve třetím případě se situace liší – žalobcem je opět lyžař, který utrpěl újmu, ale žalovanou je společnost Ski Pec, a.s., která byla provozovatelem sjezdovky, kde došlo ke skutečnosti zakládající nárok na náhradu škody. Skutkový stav zjišťoval Okresní soud v Trutnově. Žalobce lyžoval na sjezdovce Javor II (provozované žalovanou), v jejíž spodní části se za přibližně metr vysokou hromadou sněhu (muldou), která byla dobře viditelná a nepřekážela v lyžování, nacházela trychtýřovitá díra s kameny, zbytky betonu a vodou. Žalobce v této části sjezdovky prováděl úhybný manévr a ve snaze vyhnout se jinému lyžaři přeskočil muldu a dopadl do díry za ní. Utrpěl těžká zranění hrudníku a dutiny břišní, která si vyžádala opakované operace a dlouhodobé léčení. Soud tedy musel posoudit, nakolik byla vzniklá škoda způsobena stylem jízdy žalobce a nakolik zanedbala svou povinnost zabezpečit sjezdovou trať žalovaná. Ve svém verdiktu stanovil, že žalobce neuzpůsobil rychlost a styl jízdy terénu obzvláště s důrazem na místo dojezdu sjezdovky, kde je třeba si počínat zvláště obezřetně a bezpečně reagovat na pohyb lyžařů vzhledem k vysoké hustotě provozu. Spoluzavinění poškozeného, tedy žalobce, soud vyjádřil v poměru 80 % podle ustanovení § 441 občanského zákoníku z roku 1964. Zbytkové zavinění žalované poté spočívalo v neupozornění na možné nebezpečí a nezabezpečení místa dostatečným způsobem, aby lyžaře nemohlo ohrozit. Provozovatel tedy porušil povinnost předcházet škodám ve smyslu § 415 občanského zákoníku z roku 1964 zakládající odpovědnost podle ustanovení § 420 téhož kodexu.

Žalobce se odvolal ke Krajskému soudu v Hradci Králové, který k odpovědnosti žalované provozovatelky lyžařského areálu a míře spoluzavinění žalobce na vzniklé škodě zdůraznil, že zabezpečení nebezpečného místa na sjezdové trati pouhým nahrnutím sněhové překážky bez barevného či mechanického vyznačení bylo nedostatečné, jak správně zjistil soud 1. stupně. Dále upřesnil požadavek odpovědného jednání na sjezdovce ze strany aktivního lyžaře, jakým dle něj byl žalobce, který měl být srozuměn s tím, že na dojezdu lze očekávat nejen větší hustotu lyžařů, ale i pohyb osob bez lyží. Těmto skutečnostem měla odpovídat i rychlost jeho jízdy, a pak by se při vyhýbání jinému lyžaři nestalo, že by skákal do nebezpečných míst, kam spolehlivě nevidí a

kde je hromada navršeného sněhu, nýbrž by jako zkušený lyžař dokázal bezpečně zastavit na přehledném místě.

Žalobce následně podal dovolání k Nejvyššímu soudu, který jej v rozhodnutí ze dne 31. července 2013 zamítl v rozsahu části výroku o platební povinnosti žalované a ve zbývajícím rozsahu dovolání odmítl. Dovolatel namítl, že při rozhodnutí o spoluzavinění žalobce soudy vycházely ze skutkového zjištění, které nemělo oporu v provedeném dokazování, co se týče způsobu a rychlosti jízdy lyžaře, vyhýbání se srážce a způsobu pádu do díry. Podle něj bylo na žalované jako provozovateli areálu, aby zajistila bezpečnost lyžařů na sjezdovce a přilehlém terénu, tudíž musí nést plnou odpovědnost za způsobenou škodu. Žalobce považoval muldu za součást sjezdovky často používanou pro skoky snowboardistů a nic ho nevarovalo před úhybným manévrem, k jehož provedení měl jen zlomek sekundy. O své vysoké rychlosti žalobce v řízení nikdy nehovořil, neexistuje o ní žádný důkaz a soud ji zřejmě dovodil z nesprávného překladu. Naopak se hájil tím, že pokud by měl rychlost dostatečnou, mohl díru přelétnout a dopadnout za ní. Nejvyšší soud se vyjádřil nejprve k poměrnému zavinění poškozeného, které upravoval § 441 občanského zákoníku z roku 1964, jenž byl založen na východisku, že škoda nemusí být pouze výsledkem jednání škůdce, nýbrž může být vyvolána i samotným poškozeným; v takovém případě poškozený buď poměrně (nebo zcela) nese škodu vzniklou okolnostmi na jeho straně. V případě poměrného zavinění nese poškozený škodu v tom poměru, v jakém jeho jednání či opomenutí přispělo ke vzniku škody, o jejíž náhradu se jedná; je důležité určit vzájemný vztah mezi jednáním poškozeného a škůdce, přičemž se vychází z míry zavinění každého z nich a zvažují se veškeré příčiny, které vedly ke škodě, a jak u škůdce, tak i u poškozeného lze brát v úvahu jen takové jednání, jež bylo alespoň jednou z příčin vzniku škody. Zvažují se přitom veškeré příčiny, a i když zákon hovoří o spoluzavinění, není forma zavinění (úmysl, nedbalost) podstatná, přičemž nemusí jít ani o porušení právní povinnosti na straně poškozeného; ve smyslu zásady *casum sentit dominus* poškozený dokonce nese i následky náhody, která jej postihla.³⁷ Konečná úvaha o tom, nakolik se na způsobení škody podílel sám poškozený, a tedy v jakém rozsahu nese škodu sám, odvisí vždy od okolností konkrétního případu po porovnání všech příčin vzniku škody jak na straně škůdce, tak na straně poškozeného. V tomto případě soudy nižších stupňů identifikovaly primární zavinění na straně poškozeného, který si škodu způsobil svým nebezpečným stylem jízdy v nepřehledné pasáži sjezdovky, kde je třeba vynaložit o to větší opatrnost a předejít hrozcím srážkám. Není přitom natolik rozhodující přesné určení, zda jeho rychlost byla přiměřená, jak v dovolání požaduje žalobce, neboť okolnost, že žalobce byl k

³⁷ Srov. usnesení Nejvyššího soudu ze dne 25. 5. 2004, sp. zn. 25 Cdo 1462/2003, publikované pod C 2593 v Souboru civilních rozhodnutí NS

tomuto jízděnému manévru přinucen pohybem jiného lyžaře (sám v dovolání zdůrazňuje, že měl na reakci jen zlomek sekundy), je okolností na jeho straně, tj. jde o náhodu, která jej stíhá jako toho, komu se přihodila. Jestliže tedy jediným důvodem, proč vůbec žalobce projížděl sněhovou muldu, za níž se nacházel nebezpečný prostor, byla jeho (byť vynucená) reakce na pohyb jiného lyžaře, pak byl převažující příčinou pádu způsob jeho jízdy a okolností, které ji ovlivnily, nikoliv to, že nebezpečné místo nebylo označeno či ohrazeno; ani splnění povinnosti provozovatele vleku v tomto směru by zřejmě nemohlo zabránit tomu, aby žalobce ve snaze vyhnout se srážce do tohoto místa vjel.³⁸ Nejvyšší soud tedy uzavřel, že míra účasti stanovená soudem nižšího stupně v podobě 80 % nemůže být považována jako nesprávně stanovená.

V případě tohoto rozhodnutí se Nejvyšší soud potýkal s určením míry zavinění mezi lyžařem a provozovatelem. Postavil se převážně na stranu žalované, provozovatele skiareálu, který sice mohl a měl lépe označit potenciálně nebezpečné místo, nicméně škodu si lyžař primárně způsobil sám svým stylem jízdy. Tento rozsudek přímo neodkazuje na pravidla FIS jako v prvním případě, lze zde však dovést porušení pravidla č. 2 věty druhé, která přímo zmiňuje i přizpůsobení rychlosti a způsobu jízdy terénu a hustotě provozu.

4.2. Ostatní země

4.2.1. Německo – rozhodnutí Landgerichte v Bonnu

Ze skutkového hlediska se jednalo o střet žalobkyně (lyžařky) a žalovaného (snowboardisty) v lyžařském areálu na souběhu sjezdovky č. 21/23 a sjezdovky č. 22. Zemský soud se poměrně detailně zabýval i sklonem a šířkou obou sjezdovek, žalobkyně jela po zhruba třicet metrů široké sjezdovce č. 22, která vedla se spádem osmi stupňů ke křížování, žalovaný jel pro prudším svahu č. 21/23 se spádem dvanáct stupňů a širokém padesát metrů. Na obou sjezdových tratích byly po okrajích správně a viditelně umístěné varovné tabule upozorňující na křížování sjezdovek. Žalovaný pak způsobil újmu na zdraví žalobkyně tím, že se s ní srazil a při této kolizi žalobkyně utrpěla zranění.

S přihlédnutím k místu nehody v lyžařském areálu ležícím ve spolkové zemi Tyrolsko soud aplikoval právo Rakouské republiky, podle něhož je chování lyžařů nutné přizpůsobit pravidlům FIS. Tato pravidla se týkají nejen lyžařů, ale i snowboardistů, kteří užívají stejné

³⁸ Rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 31. července 2013, sp. zn. 25 Cdo 4286/2011

území jako lyžaři v nedělitelné prostorové souvislosti³⁹, protože neexistuje dělení tratí na čistě lyžařské a snowboardové.

Právní posouzení bylo komplikovanější, protože ani jeden z uživatelů sjezdovky nejel podstatně rychleji, ani nepředjížděl zezadu nebo shora. Soud tedy neužil pravidlo FIS č. 3, nýbrž vzhledem k nedostatku jiných objasňujících okolností použil vyvratitelnou právní domněnku, že oba nevěnovali tomu druhému náležitou pozornost v důsledku čehož zaviněně porušili pravidla FIS č. 1 a č. 2. Zavinění bylo dovozeno nedbalostí, ani jedné ze stran se nedařilo prokázat, že by ke škodě došlo výhradně chováním pouze jedné ze stran. Ke střetu došlo v prostoru křižovatky sjezdovek, tzn. místa, kde žalovaný a žalobkyně nebyli ve vertikálním postavení, kde jeden přijíždí zezadu či seshora, ale v rovnocenném horizontálním postavení. Je třeba zdůraznit, že v takové situaci se neuplatní pravidlo silničního provozu o přednosti zprava, které podle pravidel FIS neplatí na lyžařských sjezdovkách.

V takovém případě se zpravidla jedná o rovnocenné spoluzavinění v poměru 50:50, nicméně soud vyslovil zavinění žalobkyně v rozsahu 40 % a zavinění žalovaného 60 %. Při posuzování míry zavinění se detailně věnoval rizikovosti jízdy na snowboardu, který je ve srovnání s běžnými lyžemi těžší a kvůli vyšší dynamice nárazu se zvyšuje riziko zranění. Druhý argument k tíži snowboardu je jeho horší ovladatelnost z důvodu, že při každém oblouku má snowboardista v rámci zorného pole mrtvý úhel. Ať už snowboardista stojí v postavení „regular“ s levou nohou vpřed či „goofy“ s pravou nohou vpředu, stojí na prkně v úhlu asi 45° k podélné ose u přední nohy a 55°-60° u zadní nohy. Tímto postavením se mění zorné pole oproti klasickému zornému poli při lyžování. Navíc se při jízdě v navazujících obloucích střídají „frontside turn“ a „backside turn“, tzn. buď přední, anebo zadní strana těla ke středu opisované kružnice. Zejména u oblouků na zadní stranu dochází k výše vytykánému výskytu mrtvého bodu a nedostatečnému vnímání celého zorného pole. Snowboardista je tedy ve srovnání s lyžařem povinen vyvinout zvýšenou míru pozornosti a pohotových reakcí.⁴⁰

Klíčové dvě právní věty rozhodnutí ze dne 21. března 2005 tedy zní následovně.

1. V případě blíže nevysvětlitelné kolize dvou lyžařů, z nichž ani jeden nejel podstatně rychleji a ani jeden nepředjížděl zezadu nebo seshora, vyvratitelná domněnka hovoří pro závěr, že oba tomu druhému nevěnovali dostatečnou pozornost a tím stejnou měrou (50:50)

³⁹ OLG München, SpuRt 1994, 35; LG Traunstein, NJW-RR 1995, 1307 = SpuRt 1996, 28; ÖstOGH, SpuRt 2004, 17; názorně k tomu s dalšími odkazy. Dambeck, Piste und Recht, 3. vyd. [1996], marg. č. 246-256

⁴⁰ KRÁLÍK, Michal. Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy. Praha: Leges, 2016. Praktik (Leges), s. 86-87

zaviněně porušili pravidlo FIS č. 1 (obecná povinná péče) a č. 2 (příkaz jezdit pouze na dohled přizpůsobenou rychlostí).

2. Při účasti snowboardisty je nutné k jeho tíži (60:40) v poměru k lyžaři zohlednit, že snowboard je ve srovnání s běžnými lyžemi těžší, čímž při střetu kvůli větší dynamice nárazu zvyšuje riziko zranění, zároveň se ale hůře ovládá a při každé druhé otočce (backside turn) je třeba vzít v úvahu mrtvý úhel.⁴¹

4.2.2. Rakousko – rozhodnutí Oberster Gerichtshof

Rozsudek rakouského Nejvyššího soudu (Oberster Gerichtshof) ze dne 23. února 1998, sp. zn. 3 Ob 309/97f. se týkal lyžařské nehody dvou lyžařů. Skutkové zjištění soudů nižších stupňů odhalilo, že po srážce dvou lyžařů utrpěla žalobkyně zranění, v době srážky bylo zataženo, avšak viditelnost nešlo považovat za sníženou. Na svahu byla malá sněhová pokrývka a tvořila se vyježděná místa s nedostatkem sněhu. Nejvyšší soud ale nebyl spokojen se skutkovými zjištěními a dokazováním provedeným soudy, zejména nebylo z odůvodnění dostatečně zřejmé, zda a jak žalovaný v důsledku svého pádu zavinil zranění žalobkyně.

Nejvyšší soud se v rámci právního posouzení zabýval povahou pádu jako právní skutečnosti. Pád při lyžování sám o sobě nemůže být zaviněným protiprávním jednáním nebo opomenutím, při sjezdovém lyžování je třeba počítat s možným rizikem pádu. Toto riziko nelze vyloučit, a proto s tím spojené ohrožení tělesné nedotknutelnosti ostatních uživatelů sjezdovky spadá do podstaty tohoto sportu. Lyžař odpovídá za újmu jinému jen tehdy, pokud riziko při lyžování bylo zvýšeno přistoupením dalších zaviněných způsobů chování, například porušením obecně uznávaných pravidel daného sportovního odvětví, nebo v případě nepřizpůsobení stylu jízdy vlastnostem sjezdovky, stavu sněhu a schopností jednotlivce.⁴²

Toto rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudu nicméně neobsahuje odkaz na pravidla FIS, omezí se pouze na výraz „obecně uznávaná pravidla lyžování“, z čehož lze dovodit pravidla FIS, ale výslovné zmínění chybí.

Druhý exkurz do rakouské judikatury přináší rozhodnutí Nejvyššího soudu ze dne 14. července 2005, sp. zn. 6 Ob 76/05b. Zde již najdeme odkaz na pravidla FIS v souvislosti s obecnou povinností každého chovat se tak, aby neohrozil jiného. Soud pravidla FIS tedy staví do role prostředku naplnění obecné povinnosti. V rámci specifík sportu sjezdového lyžování

⁴¹ Zemský soud Bonn (SRN): Nároky na náhradu škody při střetu mezi lyžařem a snowboardistou, který nelze blíže objasnit. Soudní rozhledy, 2006, č. 1, s 34. a násl.

⁴² KRÁLÍK, Michal. Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy. Praha: Leges, 2016. Praktik (Leges), s. 135

v odůvodnění uvedl, že lyžař na sjezdovce podstupuje nebezpečí lyžování sám, myslí se přitom nebezpečí pramenící ze stavu sněhu, počasí, charakteru terénu a svého případného pádu. Nepodstupuje ale již riziko zranění z důvodu neopatrného a bezohledného chování, protože se smí spoléhat na to, že ostatní uživatelé sjezdovky dodržují obvyklá pravidla chování při lyžování a počínají si s náležitou opatrností tak, aby nedošlo ke kolizím.⁴³

4.2.3. Itálie – transpozice pravidel Mezinárodní lyžařské federace do právní normy

V prosinci roku 2003 byl v italském parlamentu hlasy napříč všemi stranami schválen zákon ze dne 24. prosince 2003, č. 363, o bezpečnosti zimních sportů a sjezdového lyžování (v originále *LEGGE 24 DICEMBRE 2003, N. 363 "Norme in materia di sicurezza nella pratica degli sport invernali da discesa e da fondo"*), který se stal bezprecedentním pionýrem kodifikace lyžařského sportu. Podle dr. Huga Reidera z Mezinárodní asociace lyžařských instruktorů (ISIA) již představení prvních návrhů zákona provázely bouřlivé debaty a proces schvalování sledovaly se zájmem i sousední alpské země. Přijetí zákona provázelo nekoordinovaný chaos přizívovaný médii, která přinášela zprávy o množství nehod na lyžařských sjezdovkách, a předloženo bylo šest verzí návrhu zákona. Parlamentní komise měla k dispozici chybná data namísto globálních statistik, což přispělo k tomu, že lyžařský sport byl prohlášen za nejnebezpečnější aktivitu. Cílem italského zákonodárce tedy byla logická snaha o minimalizaci počtu nehod v oblasti lyžování, k čemuž zvolil přijetí zákona o třech částech a dvaceti třech člancích.⁴⁴ První část se týká provozu lyžařského areálu a právem a povinnostem provozovatele, druhá část obsahuje pravidla chování uživatelů sjezdovek na sjezdových tratích, stanovuje sankce v případě porušení a odpovědnost v případě kolizí mezi lyžaři. Závěrečná část řeší adaptaci a soulad s regionálními a místními právními předpisy a finanční náklady na některá opatření v lyžařských střediscích. Pro potřeby této diplomové práce se zaměřím na první a zejména na druhou část zákona č. 363.

V článku 2 zákon definuje pojem upravovaného lyžařského areálu, jedná se o veřejně přístupnou plochu pokrytou přírodním nebo technickým sněhem, na níž jsou lyžařské sjezdovky, lyžařské vleky a zařízení pro tvorbu technického sněhu, určenou k provozování zimních sportů, jako je sjezdové lyžování ve všech formách, snowboarding, klasické lyžování, bobování a sáňkování, nebo další lokální druhy zimních sportů upravených oblastními předpisy. V široké definici nalezneme několik druhů zimních sportů, ale výslovné rozlišení například mezi lyžařskými a snowboardovými tratěmi v zákoně není, výčet oblastí určených pro dané sportovní

⁴³ Tamtéž, s. 136

⁴⁴ Přednáška dr. Huga Reidera „The new Italian ski slope regulation“ na kongresu Mezinárodní asociace lyžařských instruktorů (ISIA) v Rovinji na poloostrově Istria v Chorvatsku konaném v roce 2004 [online]. [cit. 2020-04-20]

odvětví je ponechán na rozhodnutí v rámci provincií. Dodatečné dělení na turistické a závodní tratě zákonodárce zanesl do odstavce 4, který stanoví, že ve vymezených lyžařských areálech s minimálně třemi sjezdovkami a vleky obec označí úseky, na nichž je možné na žádost povolit lyžařské a snowboardové tréninky, a to pouze ve dnech, kdy se nekonají závody. Na těchto sjezdových tratích musí být stanovena příslušná bezpečnostní opatření a závodníci musí nosit homologovanou helmu, vyjma členů výcvikového personálu. Toto ustanovení je problematické z důvodu, že odpovědnost za povolení tréninku je svěřena orgánům obce a nikoli provozovateli, který přitom musí zajistit náležitosti takové závodní sjezdovky. Ve stejném režimu vzniká podle odstavce 5 povinnost provozovateli areálu s více než dvaceti sjezdovkami a alespoň deseti vleky v oblasti zřízení tzv. snowparků za účelem provozování akrobatického lyžování a snowboardingu. Musí opět zajistit bezpečné oddělení snowparků od ostatních sjezdových tratí, zajistit jejich pravidelnou údržbu a uživatelé zde taktéž musí povinně nosit homologovanou bezpečnostní helmu.

Články 3 až 7 se explicitně věnují povinnostem provozovatelů lyžařského areálu, přičemž úmysl zákonodárce je postavit vztah uživatel – provozovatel do vztahu spotřebitelského. Uživatel sjezdovek v roli spotřebitele má zakoupením skipasu právo nejen na používání lyžařských vleků, ale i na užívání sjezdových tratí, za jejichž stav je provozovatel jako druhá smluvní strana smluvně odpovědný. Podle článku 3 je povinen adekvátně ochránit uživatele před překážkami na sjezdovce použitím bezpečnostních zábran a varovných značek. Provozovatelé jsou rovněž povinni zajistit záchranu a přepravu zraněných ze svahu do nejbližších zdravotnických středisek a každoročně také poskytovat úřadům a Ministerstvu zdravotnictví seznam nehod, ke kterým na sjezdovkách došlo, s případným popisem incidentů. Je zde tedy explicitně zakotvena odpovědnost provozovatele za bezpečnost uživatelů sjezdovek a zároveň za zajištění záchranné služby včetně převozu do nemocnice v případě zranění.

Článek 4 upřesňuje občanskoprávní odpovědnost provozovatele, a navíc stanovuje podmínku zpřístupnění areálu pro veřejnost – provozovatel nejprve musí uzavřít zvláštní pojistnou smlouvu pokrývající jeho občanskoprávní odpovědnost za škody způsobené uživatelům a třetím osobám za úrazy v souvislosti s užíváním prostor areálu. Podle výše citovaného Huga Reidera se jedná o objektivní odpovědnost provozovatele s možností liberace například ve formě vhodné instalace dostatečných varovných upozornění.⁴⁵ Na zajišťování

⁴⁵ Přednáška dr. Huga Reidera „The new Italian ski slope regulation“ na kongresu Mezinárodní asociace lyžařských instruktorů (ISIA) v Rovinji na poloostrově Istria v Chorvatsku konaném v roce 2004 [online]. [cit. 2020-04-20].

bezpečnosti se podle článku 5 částečně finančně podílí stát a zároveň podle článku 6 stanoví i standardizované značení, které musí provozovatel v rámci střediska rozmístit.

Článek 7 stanovuje poslední povinnost provozovatele, která se týká udržování stavu sjezdových tratí. V případě špatného stavu musí být lyžaři varováni a překážky bránící bezpečnému provozu odstraněny, a pokud je snad odstranit nelze, trať musí být uzavřena. Pro případ porušení povinností provozovatele jsou v právních normách obsaženy sankce až do výše 200.000 € za neuzavření zvláštního pojištění podle článku 4.

Druhá část se týká pravidel chování uživatelů sjezdovek a nepřekvapivě je částečně tvořená volně převzatými ustanoveními pravidel FIS, která jsou inkorporována do článků 9 až 15 a doplněná o sankce v případě porušení. Článek 8 stanovuje povinnost nosit helmu v souladu s předpisy lyžařům a snowboardistům do 14 let věku. Dále nalezneme v článku 9 regulaci rychlosti, na rozdíl od znění pravidel FIS ustanovení neobsahuje rozhodující aspekt, kterým je technická a fyzická schopnost lyžaře, jemuž je lyžař povinen svou jízdu přizpůsobit. Ve druhém odstavci je obsažen výčet situací, kdy lyžař musí vysloveně dodržovat nízkou rychlost, jde například o sníženou viditelnost, mlhu, úzké pasáže, v blízkosti začátečníků atd. V dalších třech člancích je upravena přednost, předjíždění a křížení. Předjíždění je upraveno shodně jako v pravidle č. 4 FIS, na svahu je obecně možné při dostatečné viditelnosti a prostoru k provedení manévru, je možné předjíždět zprava, zleva, seshora i zdola. Navazující ustanovení o křížení se inspirovalo pravidly silničního provozu a na rozdíl od pravidel FIS nově stanovuje přednost zprava, případně v souladu se směrovými ukazateli. Ustanovení o bezpečném zastavení v článku 13 obsahuje přísnější úpravu než pravidla FIS, když výslovně požaduje, aby lyžaři v žádném případě nezastavovali na sjezdovkách v úzkých úsecích a při snížené viditelnosti⁴⁶, navíc také přidává v odstavci 4 povinnost ohlásit vhodným způsobem přítomnost zraněného na svahu. Pěší výstup a sestup osob je obecně zakázán, výjimkou jsou naléhavé případy a pohybovat se lze pouze po kraji sjezdovky. Nelze také vstupovat do oblasti vyhrazené lyžařským soutěžím a v případě pohybu sněžných vozidel údržby (typicky rolby nebo sněžných skútrů), které mají přednost před lyžaři, je nutné uvolnit cestu a umožnit průjezd. Výstup po kraji sjezdovky na skialpových lyžích se stoupacími pásy podléhá povolení provozovatele, pokud je uděleno, stoupající lyžař si musí počínat s náležitou opatrností a dodržovat zákon a pravidla střediska; při zjevném lavinovém nebezpečí navíc platí povinnost výbavy lavinovým vyhledávačem za účelem umožnění řádné záchranné akce při případném pádu laviny. Zákon v článku 16 stanoví i pravidla pro pohyb sněžných vozidel údržby, která se mohou ve středisku provádět údržbu pouze tehdy,

⁴⁶ Srov. pravidlo č. 6 FIS – „Unless absolutely necessary, a skier or snowboarder must avoid stopping on the slope in narrow places or where visibility is restricted“

jsou-li sjezdovky pro veřejnost uzavřeny. V naléhavých případech je pohyb vozidel povolen i při běžném provozu, vozidla však musí mít zapnuty světlené a zvukové signály. Poslední článek této části obsahuje vyvratitelnou právní domněnku, že v případě střetu mezi lyžaři se každý z nich na vzniku škody podílel stejným dílem, není-li prokázán opak. Ze závěrečných ustanovení stojí za zmínku článek 20, který upřesňuje, že ustanovení zákona se vztahují nejen na lyžaře, ale i na snowboardisty.⁴⁷

Italský koncept odpovědnosti operuje se subsidiárně používanou presumovanou odpovědností ve formě spoluzavinění rovným dílem, tento koncept zákonodárce převzal z italského občanského zákoníku, který také v jiných případech zvýhodňuje oběť, jíž bylo způsobeno zranění osobami vykonávajícími nebezpečnou činnost. Presumovaná odpovědnost přichází na řadu pouze v případech, kdy není možné stanovit odpovědnost osob, které byly účastníky nehody. Tradiční koncept obecné mimosmluvní odpovědnosti obvykle nezvýhodňuje poškozenou stranu, která naopak musí prokázat vznik škody, důvod jejího vzniku a příčinnou souvislost mezi škodou a okolnostmi její škody. Podle dr. Reidera byl tento speciální odpovědnostní režim zaveden zejména kvůli obtížné rekonstrukci a dokazování zavinění při lyžařských nehodách.⁴⁸

⁴⁷ Zákon Italské republiky ze dne 24. prosince 2003, č. 363, o bezpečnosti zimních sportů a sjezdového lyžování

⁴⁸ Přednáška dr. Huga Reidera „The new Italian ski slope regulation“ na kongresu Mezinárodní asociace lyžařských instruktorů (ISIA) v Rovinji na poloostrově Istria v Chorvatsku konaném v roce 2004 [online]. [cit. 2020-04-20].

5. Zvláštní úprava činnosti horské služby a provozování lyžařského areálu

5.1. Činnost horské služby v ČR – zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu

Může se jevit jako překvapivé, že se úprava činnosti Horské služby nachází v právním předpisu původně upravujícím cestovní ruch, do jehož části druhé se dostaly v rámci novely č. 301/2009 Sb. definice pojmu lyžařský areál a dále obsah činnosti horské služby a její výkon. Činnost horské služby tímto byla vůbec poprvé ukotvena v právním řádu České republiky. V ustanovení §11a zákona č. 159/1999 Sb. je taxativně vymezen okruh činností horské služby, jedná se například o organizaci a provádění záchranných akcí v horském terénu, vytváření podmínek pro bezpečnost návštěvníků hor, zajišťování provozu záchranných a ohlašovacích stanic, instalace a údržba informačních a výstražných zařízení mimo lyžařské areály, informování veřejnosti o povětrnostních a sněhových podmínkách, provádění lavinového monitoringu a spolupráce se složkami integrovaného záchranného systému, orgány veřejné správy a jinými organizacemi působících v horách. Následující ustanovení se věnuje výkonu činnosti horské služby, kterou může provádět samostatně nebo jako složka integrovaného záchranného systému pouze obecně prospěšná společnost založená ministerstvem za tímto účelem podle zákona č. 239/2000 Sb., o integrovaném záchranném systému. Působnost v lyžařských areálech je možná na základě smlouvy a za dodržení podmínky, že zajišťování této smluvní činnosti je uvedeno v zakládací listině nebo ve statutu obecně prospěšné společnosti.⁴⁹

Tyto pojmy ve zdánlivě nesouvisejícím zákoně jsou výsledkem tzv. přílepkování v legislativním procesu v Poslanecké sněmovně Parlamentu České republiky, protože původní novela se týkala zákona o civilním letectví. Dva přílepkové pozměňovací návrhy podali poslanci za Českou stranu sociálně demokratickou⁵⁰, na plénu jej nikdo z poslanců nediskutoval, zpravodaj vládního návrhu vyjádřil neutrální postoj a stejně se k návrhu postavil i ministr dopravy jako předkladatel vládního návrhu (resortně příslušný ministr pro místní rozvoj byl t.č. nepřítomný). Hlasy převážně ze strany ČSSD společně s hlasy poslanců Komunistické strany Čech a Moravy byla novela schválena.⁵¹

⁴⁹ §11a a §11b zákona č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání a o výkonu některých činností v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č. 455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů.

⁵⁰ Pozměňovací návrhy vládní novely zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2009. Sněmovní tisk 590/2 a 590/4, 5. volební období.

⁵¹ Hlasování č. 258 o pozměňovacím návrhu k novele zákona o civilním letectví, 59. schůze, dne 12. června 2009.

5.2. Činnost horské služby a pohyb na lyžařských tratích na Slovensku – zákon č. 544/2002 Z.z., o Horskej záchranej službe

Na Slovensku je naproti tomu činnost Horské záchranné služby, provozovatelů lyžařských tratí⁵² a provozovatelů zařízení určených pro osobní lanovou dopravu upravená mnohem komplexněji v zákoně z roku 2003 čítajícím sedmnáct paragrafů. Horská záchranná služba, jejímž primárním úkolem je výkon záchranné činnosti, je zřízena ve formě státní rozpočtové organizace a jejím zřizovatelem je Ministerstvo vnitra Slovenské republiky. Záchranná činnost je definována jako vyhledávání, záchrana a poskytování první pomoci osob v tísni, a její přeprava k nejbližšímu vozidlu zdravotnického zařízení. Několik dalších paragrafů se věnuje činnostem horských vůdců, ustanovení stavovské organizace, její působnost a vymezení vůdcovské činnosti v horských oblastech. Horská záchranná služba spolu s okresními úřady vykonává dozor nad dodržováním povinností podle tohoto zákona, v případě porušení nastává odpovědnost za přestupek nebo správní delikt, přičemž pověření příslušníci Horské záchranné služby mohou za přestupky ukládat blokové pokuty a pokuty za správní delikty až do výše 3319 € ukládá příslušný okresní úřad.⁵³

Ustanovení § 4 se opět vrací k Horské záchranné službě demonstrativním výčtem jejich činností, který je širší než v české právní úpravě. Obsahuje navíc například možnost vyjádření se k navrhovanému vyznačení turistických tras, možnost dokumentace záchranných akcí a uchovávání záznamů, vydávání osvědčení o odborné způsobilosti, výkon výcviku psů, a navíc jako správní orgán vykonává dozor nad ustanoveními tohoto zákona. Příslušníci Horské záchranné služby jsou taktéž nadáni značnými pravomocemi podle § 5, například při záchranné činnosti nebo pátrání mohou požadovat prokázání totožnosti osob a mohou používat vozidla se zvláštní signalizací, signalizační pistole a výbušniny podle zvláštního zákona; při výkonu svých pravomocí se příslušníci prokazují služebním průkazem. Největší zásah do práv představuje § 6, který upravuje omezení vlastnického práva k nemovitostem, podle něž je vlastník povinen umožnit neomezený vstup příslušníkům Horské záchranné služby při plnění jejich úkolů, stejně tak je povinný strpět umístění výstražných, informačních a zabezpečovacích zařízení. Horská záchranná služba se snaží o co nejmenší zásahy do práv vlastníků, nicméně okresní úřad může přiznat přiměřenou náhradu za omezení práv, pokud nedojde k dohodě.

S Horskou záchrannou službou spolupracují poskytovatelé ubytovacích zařízení v horských oblastech vyjmenovaných v § 3. Mezi jejich povinnosti patří zejména evidence osob v knize vycházek a výstupů, ve které se zaznamenávají čas opuštění budovy, předpokládaný příchod zpět

⁵² Slovenský zákonodárce používá termín „lyžiarská trať“ na rozdíl od české „sjezdové trati“.

⁵³ §13 odst. 1 a 2 zákon Slovenskej republiky č. 544/2002 Z.z., o Horskej záchranej službe

a trasu túry, oznamovací povinnost o neznámých osobách ubytovaných v budově a zřízení vývěsní tabule na veřejně přístupném místě s uveřejněním pokynů Horské záchranné služby týkající se bezpečnosti osob.

V § 8 a §8a se zákon konečně dotýká provozovatelů lyžařských tratí a povinností osob na nich se pohybujících. V prvním odstavci § 8 nalezneme výčet hlavních povinností, provozovatel je povinen viditelně označit lyžařskou trať a určit stupeň její obtížnosti, zabezpečit sjízdnost a bezpečnost během provozní doby areálu, informovat návštěvníky o jejich povinnostech podle následujícího paragrafu vyvěšením jeho znění u vstupu na lyžařskou trať a zabezpečit první pomoc. V případě potřeby uskuteční i přepravu zraněné osoby na místo, kde jí bude poskytnuta neodkladná zdravotní péče, a na svazích se sklonem 25 % (po přepočtu na sklon svahu ve stupních cca 14°) musí zabezpečit přepravu zraněné osoby odborně způsobilou osobou pro výkon záchranné činnosti. Provozovatel je oprávněn stanovit v souladu s místními podmínkami i další pravidla chování na lyžařských tratích a dát je k dispozici pro účely seznámení se při vstupu na lyžařskou trať, zároveň může zakázat činnost na lyžařské trati osobě, která porušuje tento zákon. Velmi kazuistická úprava je obsažena v odstavci čtvrtém, podle nějž musí provozovatel zařízení osobní lanové přepravy umožnit bezplatnou přepravu příslušníků horské služby (a případně zachraňované osoby) při záchranné, preventivní lavinové a dozorové činnosti nad dodržováním ustanovení tohoto zákona, a to i mimo provozní dobu.

Ustanovení § 8a obsahuje opět částečnou transpozici šesti z deseti pravidel FIS do právní normy, jak můžeme například vidět i v italském zákoně o bezpečnosti zimních sportů. Na Slovensku se v zákoně objevují pravidla č. 1 (předcházení újmy), č. 2 (přizpůsobení způsobu jízdy), č. 3 (směr jízdy), č. 5 (pokračování v jízdě), č. 6 (zastavení) a č. 9 (první pomoc). V prvním odstavci najdeme nejdůležitější zásady – povinnost chovat se, tak aby nebyl ohrožen život, zdraví a majetek, poskytnutí první pomoci při úrazu, vyčkání na místě do poskytnutí první pomoci záchranáři a oznámení úrazu provozovateli, a nakonec dodržování pravidel chování na lyžařské trati a pokynů provozovatele. Odstavce 2 až 5 se téměř shodují se zněním příslušných pravidel FIS o přizpůsobení způsobu jízdy podmínkám, směru jízdy, vjezdu na sjezdovku a pokračování v jízdě, zastavení na sjezdovce. Zavádí také legislativní zkratku „lyžař“, která zahrnuje jak lyžaře, tak snowboardisty. Odstavce 6 a 7 upravují podmínky, za kterých se na lyžařské trati může pohybovat osoba mladší 15 let. Prvním předpokladem je ochrana hlavy za použití řádně upevněné ochranné přilby, druhým předpokladem je zajištění dobré viditelnosti

pomocí oblečení reflexního bezpečnostního oděvu nebo viditelným umístěním reflexních bezpečnostních prvků.⁵⁴

Z vybraných ustanovení zákona č. 544/2002 Z.z. je vidět, že na Slovensku je regulace poměrně detailně rozpracována a Horskou záchrannou službu zákonodárce vybavil značnými pravomocemi, její postavení se blíží postavení správního orgánu. K vynucování dodržování zákonných povinností a pravidel lyžařského areálu od fyzických osob slouží pokuty, jejichž horní hranice je zákonem v § 13 odst. 1 stanovena na 331 €.

⁵⁴ Zákon Slovenské republiky č. 544/2002 Z.z., o Horskej záchranej službe

6. Komparace pojetí odpovědnosti na lyžařských sjezdovkách s Francií

Ve své práci jsem pro komparaci zvolil francouzskou právní úpravu, na kterou se detailně zaměřím v této kapitole. Pro shrnutí francouzské doktríny a judikatury využiji převážně zdroje a znalosti, které jsem načerpal během dvousemestrálního výměnného pobytu na právnické fakultě univerzity ve francouzském Grenoblu (Université Grenoble-Alpes). Ve Francii se na právnických fakultách nejprve studuje tříletý cyklus *licence* (obdobný bakalářskému studiu) a po jeho absolvování mají studenti na výběr ze specializace na soukromé či veřejné právo v navazujícím dvouletém cyklu *master* (magisterské studium). Jako jedna z možností je zde v posledním ročníku nabízeno *droit de la montagne* (horské právo), které se vyučuje v rámci veřejnoprávní sekce a během dvou semestrů se zabývá sportovním právem, odpovědností, právem cestovního ruchu, ekonomikou, rozpočty samosprávných oblastí, financováním projektů v horách, právem životního prostředí (ochranou hor a lesů) a územním plánováním; druhý semestr je pak zakončen dvouměsíční stáží. Jedná se o poměrně ojedinělé odvětví práva, které je na místní právnické fakultě pojato opravdu komplexně. Pro účely výuky uvedených předmětů je k dispozici i francouzská literatura, která se přímo věnuje právu při lyžování, a ze které jsem mohl získat cenné poznatky.

6.1. Odpovědnost ve francouzském občanském právu

Ve francouzské občanskoprávní nauce se pod výrazem být odpovědný myslí být způsobilý odpovídat za své činy, v občanském právu pak tedy splnit povinnost náhrady újmy, která byla způsobena jiné osobě. Doktrína rozlišuje mezi odpovědností deliktní a smluvní, přičemž zdůrazňuje, že existence smluvního vztahu vylučuje deliktní odpovědnost v souladu s principem nekumulování odpovědnosti deliktní a smluvní.⁵⁵

Výraznější odlišnost oproti českému představuje francouzský přístup při stanovení požadovaného chování. Pro uplatnění článků 1383 a 1384 francouzského občanského zákoníku bylo odkazováno na vágní kritérium odvozené z chování dobrého otce od rodiny (*un bon père de famille*), které mohlo být snadno přizpůsobeno různým případům skrze otázku, jak by se asi onen dobrý otec od rodiny v různých situacích zachoval. Toto měřítko je samozřejmě nepřesné, velmi obecné a nepředvídatelné, tudíž pokud je to možné, nahrazuje se specifickou úpravou pro konkrétní činnosti. Příkladem jsou pravidla silničního provozu, která upřesňují zavinení v provozu na veřejných komunikacích a účastníci silničního provozu je mají povinnost znát a řídit se jimi. Doktrína se ve vztahu ke sportu zabývala otázkou, jaká jsou pravidla, která musí

⁵⁵ KRÁLÍK, Michal. Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy. Praha: Leges, 2016. Praktik (Leges), s. 194

dobry otec od rodiny dodrzovat, pokud sportuje? Jde o pravidla dane sportovni discipliny, nicmene na rozdil od zmiňovanych pravidel silnicniho provozu podležaji odlišné genezi v rámci sportovnich organizací, které sice stát uznává, ale na pravidla již legislativa, výkonná ani soudní moc skrze organizace vliv uplaňovat nemůže. Dalším problémem je i fakt, že pravidla sportu jsou primárně tvořená s ohledem na bezpečnost osob provozujících sport a nevěnují se vždy právní odpovědnosti.⁵⁶

6.2. Pojetí odpovědnosti ve sportu

K poměrům sportovců se vztahuje po novele francouzského občanského zákoníku z roku 2016⁵⁷ relevantní úprava v člancích 1240 až 1242 (dříve v člancích 1382 až 1384 stejného zákona). První ustanovení říká, že jakékoli jednání jednotlivce, kterým způsobí jinému škodu, zavazuje toho, jehož zaviněním byla škoda způsobena, takovou škodu nahradit. V případě pohybu na lyžařských sjezdovkách bude pod „jakékoli jednání jednotlivce“ v článku 1240 spadat podle francouzské judikatury například nepřizpůsobení rychlosti, nedostatečná kontrola nad ovládáním lyží, nereflektování sněhových podmínek a viditelnosti, nerespektování značení „Zpomal!“ nebo nezpomalení v úseku sjezdovky se zvýšenou hustotou provozu.⁵⁸ V článku 1241 najdeme rozšíření odpovědnosti nejen za škodu způsobenou jednáním, ale také svou nedbalostí nebo neopatrností. V prvním odstavci článku 1242 stojí, že každý je odpovědný nejen za škodu, kterou způsobil svým vlastním jednáním, ale také za škodu způsobenou jednáním osob, za které odpovídá, anebo věcmi, které má v držení (a ovládá je). Co se týče vztahů mezi sportovci, doktrína zmiňuje dva přístupy, prvním je tradiční a převládající odpovědnost za zavinění podle čl. 1240 a 1241. Zde je vyžadováno prokázání viny pro stanovení osobního zavinění ve vztahu k úmyslnému nedbalostnímu deliktu. Prokázání deliktu představuje nutnou podmínku pro uplatnění nároku na náhradu škody a ušlého zisku občanskoprávní cestou podle ustanovení francouzského občanského zákoníku.⁵⁹ Sportovec může být shledán odpovědným vůči jinému sportovci tehdy, pokud je odpovědnostní vztah tvořen třemi základními složkami, které jsou zavinění, újma a příčinná souvislost. Pokud nastane absence příčinné souvislosti mezi jednáním a způsobenou újmou, nejedná se o přičitatelné zavinění.⁶⁰

⁵⁶ KRÁLÍK, Michal. Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy. Praha: Leges, 2016. Praktik (Leges), s. 196-197

⁵⁷ Novela platná od 1. října 2016 v důsledku *Ordonnance n°2016-131 du 10 février 2016*, v literatuře se převážně stále setkáme se starým číslováním článků 1382 až 1384.

⁵⁸ BODECHER, Élisabeth, et BODECHER, Maurice. *Carnet juridique du ski*. Albertville, Bodecher, DL 2017, s. 16

⁵⁹ KRÁLÍK, Michal. Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy. Praha: Leges, 2016. Praktik (Leges), s. 195 a 224

⁶⁰ BUY, Frédéric. *Droit du sport*. 2e éd. Paris: LGDJ, Lextenso éditions, 2009, s. 606

Druhým typem je odpovědnost za škodu způsobenou věcmi podle čl. 1241 odst. 1 a v těchto případech se jedná o nepřímou objektivní odpovědnost a není nutné prokazovat zavinění. První požadovanou podmínkou pro aplikaci příslušného ustanovení je doslova materiální zásah věci do sféry poškozeného. Dokazování v těchto případech obecně nepředstavuje velké potíže snad právě kromě případů lyžařských nehod, kde judikatura musela stanovit, že lyžař a jeho lyže, které ovládá, tvoří jeden neoddělitelný celek a vzniklá odpovědnost je skutečně považována za odpovědnost za škodu způsobenou věcí. Druhá podmínka se týká aktivní role věci ve způsobení škody, musí se jednat o nástroj, kterým byla vyvolána. Tato role bude presumována za předpokladu, pokud byla věc v pohybu a přišla do kontaktu s poškozeným, ale ne v případě, kde byla věc inertní, tedy nehybná, anebo se s poškozeným nesrazila. Poslední podmínka se vztahuje ke sportovci jako osobě mající věc ve své moci, která musí mít možnost věc skutečně ovládat a svým jednáním ovlivňovat její pohyb. Například horolezec může být považován za osobu, která má v moci horolezecké lano, ale už nemá v moci kamení, jejichž pád zapříčinil tím, že se o ně opřel při výstupu. Existuje nicméně presumpce ovládnutí věci osobou, která věc vlastní. Sportovec může v každém případě namítat tradiční důvody liberace, jimiž jsou vyšší moc, cizí zavinění nebo zavinění poškozeného.⁶¹

6.3. Odpovědnost uživatelů sjezdových tratí v lyžařských areálech

Využití institutu odpovědnosti za škodu způsobenou věcmi, tedy odpovědnosti bez zavinění v ustanovení čl. 1241 odst. 1, umožňuje poškozenému domáhat se náhrady škody po škůdci nezávisle na tom, zda je přítomné zavinění z jeho strany. Pokud osoba dostatečně prokáže, že nejde o zavinění z její strany, neznamená to bez dalšího, že zároveň nastává i zbavení se jakékoli odpovědnosti, protože stále může přijít na řadu právní postavení osoby ovládající věc (*gardien de la chose*). Pod pojmem „věc“ se rozumí podle rozhodnutí odvolacího soudu ze dne 19. listopadu 1980 zejména materiál určený k pohybu po sněhové pokrývce, jako jsou například lyže (přesněji jejich ostré části), lyžařské hůlky, snowblade lyže⁶² nebo snowboard podle právní věty, že „každý sportovec v zásadě ovládá věci, které používá při výkonu sportu“⁶³. Již dlouhou dobu platí judikatorní závěr odvolacího soudu v Grenoblu ze dne 8. června 1966, že i sjezdař a jeho sjezdařské vybavení, které používá jako rychlý a dynamický pohybový prostředek, tvoří dohromady neoddělitelný celek naplňující definici věci ve smyslu ustanovení čl. 1241 odst. 1. Stejně tak bylo později upřesněno, že závěr platí i pro

⁶¹ BUY, Frédéric. Droit du sport. 2e éd. Paris: LGDJ, Lextenso éditions, 2009, s. 609-612

⁶² Označení se používá pro krátké lyže, zpravidla do 100 nebo 120 cm délky.

⁶³ Cour de Cassation 2° civ, arrêt du 19 novembre 1980, Jurisdata n° 025125

snowboardisty, sáňkaře a osoby pohybující se na sjezdovce na bobech, kteří musí dodržovat stejná pravidla, jaká platí pro lyžaře,⁶⁴ v tomto smyslu se dvakrát vyjádřil obecný soud pro občanskoprávní spory v Albertville v rozhodnutích ze dne 11. září 1998 a ze dne 5. března 2004. Zároveň je podle rozhodnutí odvolacího soudu v Pau ze dne 27. května 2002 za věc považováno i tělo osoby pohybující se na sjezdovce.⁶⁵

Francie dala za vznik pravidlům později přijatými Mezinárodní lyžařskou federací a samozřejmě i zde se jimi všichni sjezdaři musí řídit, jsou často citována v rozsudcích soudů řešící případy kolizí na sjezdovce, a za nejdůležitější jsou pak považována pravidla č. 2 o uzpůsobení jízdy podmínkám a č. 3 o přednosti lyžaře jedoucího vpředu. Francouzská lyžařská federace (FFS) v pravidlech FIS výraz lyžař (*skieur*) nahradila neutrálním výrazem uživatel sjezdové tratě (*usager des pistes*). V judikatuře se nicméně stále setkáváme například s odkazem na pravidlo o přednosti lyžaře vpředu.⁶⁶ Zmíněným pravidlem č. 3 se například řídil v dalším rozhodnutí Tribunal de grande instance⁶⁷ v Albertville ze dne 23. dubna 2004. Lyžař C. byl shledán odpovědným za zkřížení dráhy lyžaři R. tím, že vjel na hlavní sjezdovku z vedlejšího rozdělení této sjezdovky, což byla skutečnost, kterou lyžař C. sám uznal během své výpovědi. Na svou obranu dále dodal, že chybějící značky signalizující spojení sjezdovek ho nenavedly k tomu, aby uzpůsobil svou rychlost jízdy a zpomalil. Soud však jeho argumentaci odmítl, a naopak vzal v potaz, že škůdce sám přiznal, že při pohledu ze svahu dolů si byl vědom, že vrací na hlavní sjezdovou trať, na které se pohybují ostatní lyžaři, a měl této, jemu známé, skutečnosti uzpůsobit styl jízdy.

Výše popsáný případ byl poměrně zřejmý v důsledku výpovědi škůdce, ale soudy se mnohem častěji potýkají s přirozeně protichůdnými výpověďmi obou stran. Nelze tak s jistotou určit polohu ani rychlost osob zúčastněných na kolizi ve smyslu, že ani zavinění, nedbalost a další okolnosti nemůžou být spolehlivě určeny. V těchto případech se soudy v zásadě přiklání ke konstrukci, že uživatelé sjezdových tratí, které jsou v pozici osob ovládajících věci způsobivše škodu, jsou odpovědní. V případě, že škodu utrpí oba nebo všichni zúčastnění na kolizi, má každý možnost domáhat se vůči jinému samostatnou žalobou náhrady škody.⁶⁸

Judikatura v zásadě hojně přisvědčuje přednosti lyžaře jedoucího vpředu podle pravidla FIS č. 3, nicméně ani toto pravidlo neplatí absolutně. V některých dalších případech soudy

⁶⁴ Dvě rozhodnutí Tribunal de grande instance v Albertville ze dne 11. září 1998 a ze dne 5. března 2004

⁶⁵ Cour d'appel de Pau, arrêt du 27 mai 2002

⁶⁶ BODECHER, Élisabeth, et BODECHER, Maurice. Carnet juridique du ski. Albertville, Bodecher, DL 2017, s. 15-16

⁶⁷ V důsledku reformy francouzské justice byly obecné soudy *tribunal de grande instance* nahrazeny 1. ledna 2020 obecnými soudy s názvem *tribunal judiciaire*. Tribunal judiciaire [online]. Ministère de la Justice: 2020 [cit. 20. 4. 2020]

⁶⁸ BODECHER, Élisabeth, et BODECHER, Maurice. Carnet juridique du ski. Albertville, Bodecher, DL 2017, s. 21

judikovaly spoluzavinění lyžaře jedoucího vpředu, jednalo se o případy náhlého a prudkého zastavení kolmo ke spádnicí, které může překvapit lyžaře jedoucí za ním, anebo pokud se lyžař na sjezdovce s určitým profilem pohybuje v carvingovém oblouku dokonce proti přirozenému směru jízdy a nevyhnutelně zaskočí lyžaře jedoucího za ním.⁶⁹ Případy byly v obecné rovině shrnuty do právní věty rozhodnutí odvolacího soudu (*Cour d'appel*) v Chambéry ze dne 2. dubna 2002, která zní: „Lyžař jedoucí vpředu má v obecné rovině přednost, tu však ztrácí ve chvíli, kdy se pohybuje nepředvídatelně nebo abnormálně.“; v tomto konkrétním případě se jednalo o nepředvídatelné chování v podobě chůze nahoru proti směru jízdy uprostřed křížení dvou sjezdovek.⁷⁰ V dalším případě soud řešil jiné nestandardní chování zkušeného lyžaře, který nezvládl svou rychlost a nepřizpůsobil svůj styl jízdy obtížnosti sjezdovky, po které se pohyboval, a při provádění carvingového oblouku do protikopce způsobil kolizi se začátečníkem, kterému se nestačil vyhnout. Zkušený lyžař, ač jedoucí vpředu, byl uznán plně odpovědným; právní věta v rozhodnutí ze dne 25. června 2004 stanovila, že „lyžař během carvingového oblouku, při kterém jeho směr jízdy již není po spádnicí, ale proti směru jízdy, nadále nedisponuje perfektním výhledem, naopak je limitován mrtvým úhlem“.⁷¹

Posledním specifickým typem odpovědnosti je odpovědnost plynoucí z nedbalostního jednání komisivního (*imprudence*) nebo omisivního (*négligence*), ačkoli ke srážce s poškozeným vůbec dojít nemuselo. Rozhodnutí soudu v Albertville ze dne 27. února 2004, který při neexistenci kolize mezi lyžaři neumožnil použití článku 1384 odst. 1, určilo odpovědnost na základě závadného chování lyžaře. Soudci se domnívali, že v projednávaném případě vyplývala odpovědnost z aplikace článků 1382 až 1384, které stanoví, že „každý je odpovědný za škodu, kterou způsobil nejen svým jednáním, ale také svou nedbalostí založenou komisivním nebo omisivním jednáním.“⁷² Jak vypadá takový případ, při kterém nedojde ke kontaktu lyžařů, a přesto je jeden z nich odpovědný za způsobenou újmu? Učebnice uvádí následující skutkový stav. Ani šetření policejních orgánů, ani výpovědi svědků nevedly k rekonstrukci, která tedy musela být provedena pouze na základě kontradiktorních výpovědí dvou účastníků pře. Lyžař W. přijížděl na konec zeleně označené sjezdovky pro začátečníky do přechodového prostoru, kde končí sjezdovka a začíná pěší stezka. Jeho rychlost byla označena mezi středně rychlou a rychlou, zatímco lyžař S. se pohyboval v pomalé rychlosti adekvátní části sjezdovky a svému okolí. Druhý jmenovaný byl překvapen nenadálým průjezdem lyžaře W. a v poslední chvíli

⁶⁹ PÉRÈS, Marcel. Droit et responsabilité en montagne: jurisprudence commentée des activités sportives et touristiques. Grenoble: Presses universitaires de Grenoble, c2006, s. 332

⁷⁰ Cour d'appel de Chambéry, chambre civile, arrêt du 2 avril 2002

⁷¹ Tribunal de grande instance d'Albertville, arrêt du 25 juin 2004

⁷² Tribunal de grande instance d'Albertville, arrêt du 27 février 2004

uskočil, aby zabránil srážce. Lyžař W. byl uznán výhradně odpovědným za újmu, kterou si způsobil sám lyžař S. v důsledku svého úhybného manévru, kterým reagoval na nedbalé počínání lyžaře W.⁷³

6.3.1. Rekonstrukce lyžařských nehod

Soudce při zjišťování okolností kolize využívá samozřejmě šetření policejních orgánů (*procès-verbaux de gendarmerie*) a výpovědi svědků ve formě prohlášení ve formuláři⁷⁴, který obsahuje kopii průkazu totožnosti svědka, datum, podpis a poučení o trestněprávních následcích podání krivého svědectví. Další z používaných metod je souhlasné prohlášení účastníků lyžařské nehody inspirované zprávou o nehodě na pozemní komunikaci.⁷⁵ Prohlášení vzniklo na popud pojišťoven a rychle získalo na významu i v soudní soustavě, kde množství rozsudků odkazovalo právě na tento dokument. Z praktických důvodů souvisejících se skutečností, že s takovým dokumentem nemusíte nutně lyžovat a mít ho u sebe v bundě nebo v kombinéze, je toto prohlášení často psáno nebo doplňováno až následně. Při neshodách mezi prohlášeními soudy tento druh dokumentu pečlivě analyzují, jako v případě lyžařky Z. příjíždějící zezadu s lyžařkou X., která prováděla pomalý oblouk v momentě kolize. Obě lyžařky nejprve vyplnily souhlasné prohlášení účastníků lyžařské nehody, které stvrdily svými podpisy. Popis střetu ze strany lyžařky Z. v prohlášení byl nicméně v rozporu s náčrtem, který byl vyhotoven na první straně dokumentu. Odvolací soud proto musel přistoupit k výsledku svědků učitele lyžování pana B., který v daný moment vedl lekci, jíž se účastnila lyžařka X., a dalšího z účastníků lekce pana N., přičemž oba ze shora viděli předmětnou situaci a potvrdili, že lyžařka Z. příjížděla ve „svižné rychlosti, která jí neumožnila se včas vyhnout lyžaře X. a narazila jí do zad“. Naopak ve prospěch lyžařky Z. svědčil pouze její manžel, který nebyl přímým svědkem nehody, a pouze z dálky viděl svou ženu po pádu ležet zraněnou na svahu. Odvolací soud v rozhodnutí ze dne 28. září 2010 uzavřel, že i pokud by zde mohl být spor o přiměřenost rychlosti lyžařky Z., ze všech dostupných důkazních materiálů vyplývá, že obě lyžařky byly v době srážky v pohybu a lyžařka Z. příjížděla zezadu. Zrušil tak rozsudek soudu nižšího stupně, který označil lyžařku X. za odpovědnou za nehodu a za způsobení újmy lyžaře Z., protože lyžařka X. těžila ze svého dominantního postavení lyžaře jedoucího vpředu a svědčilo jí právo výběru jízdni stopy, tudíž z její strany neshledal žádné zavinění, a zamítl žádost o náhradu škody lyžařky Z.⁷⁶

⁷³ PÉRÈS, Marcel. Droit et responsabilité en montagne: jurisprudence commentée des activités sportives et touristiques. Grenoble: Presses universitaires de Grenoble, c2006, s. 329-333

⁷⁴ Podle čl. 202 Code de procédure civile

⁷⁵ Kopie vzorového prohlášení je obsažena v Příloze č. 1

⁷⁶ Cour d'appel de Grenoble, arrêt du 28 septembre 2010

Velmi cenným důkazním prostředkem při rekonstrukci srážek na lyžařských sjezdovkách jsou samozřejmě kamerové záznamy. Sjezdovky nejsou až na výjimky (např. prostor kolem turniketů před nástupem na lanovku) pod dohledem bezpečnostních kamer, avšak vzhledem k vývoji přenosných minikamer typu *GoPro* mohou hrát záznamy situací z pohledu lyžařů velkou roli vzhledem ke skutečnosti, že je nyní nezdědk vidíme připevněné na helmách. Typicky při kontradiktorních výpovědích účastníků nehody soud přistoupí ke zhlédnutí záznamu z momentu střetu za účasti všech stran, aby mohl dojít k nezpochybnitelnému závěru. Z videozáznamu jde také určit, zda byli lyžaři v pohybu, zda se nepohybovali nepřiměřenou rychlostí nebo zda se rozhlédli před jízdou do prostoru křížení sjezdovek.⁷⁷

6.3.2. Odpovědnost pořadatele lyžařské soutěže

Ačkoli se jedná o trestněprávní případ, rád bych zmínil i judikaturu týkající se odpovědnosti organizátora lyžařského závodu. Během sportovních závodů princip odpovědnosti škůdce způsobené ať už jeho zaviněním, nedbalostí způsobenou komisivním nebo omisivním jednáním může narazit na své hranice přijetí rizik spojených s účastí v soutěži. Zejména při sjezdovém lyžování je rychlosti jízdy velmi vysoká (může dosáhnout až 130 km/h) a osoba, která se účastní těchto soutěží, dokonale zná rizika, která s sebou její účast přináší. V případě nehody však může být vyvozena i odpovědnost pořadatele nebo osob pověřených vedením tréninku na oficiální trati, nebo samotného závodu, za události, které účastník nemá šanci ovlivnit. Ve zmiňovaném případě⁷⁸ došlo dne 29. října 2001 k tragickému střetu profesionální lyžařky R.G. jedoucí rychlostí kolem 80 km/h s německým trenérem M.A. traverzujícím sjezdovku při společném tréninku obou reprezentací na rakouském ledovci Pitztal. Francouzská závodnice později smrtelným zraněním podlehl, Němec vyvážl s těžkými poraněními. Za nehodu byli uznáni vinnými dvě osoby, a to trenér závodnice M.X.F. a D.F., který závodnici pustil na trať a tréninkovou jednotku vedl. Oba byli odsouzeni za usmrcení z nedbalosti k tříměsíčnímu trestu odnětí svobody a peněžitému trestu 5 000 €. Provinili se tím, že „nedali vědět německému družstvu o startu francouzské závodnice na trať, zatímco byl trénink přerušen, aby mohla být umožněna údržba sjezdovky“. Obhajoba odmítala odpovědnost obou Francouzů za tragickou nehodu, a naopak navrhovala obvinít německého trenéra. Jeho právní zástupce prokázal, že za zvláštních okolností tohoto případu se nedopustil žádného protiprávního jednání, protože „by měl být brán jako chodec přecházející ulici ve chvíli, kdy auta mají červenou. Je samozřejmě i

⁷⁷ BODECHER, Élisabeth, et BODECHER, Maurice. *Carnet juridique du ski*. Albertville, Bodecher, DL 2017, s. 17-18, 33

⁷⁸ Tribunal correctionnel d'Annecy, arrêt du 21 mars 2005

v tomto případě lepší se rozhlédnout na obě strany, i když auta stojí, ale co se týče vynaložené opatrnosti, chodec není povinen tak učinit.“⁷⁹

6.3.3. Vyšší moc

Aby chování poškozeného vedlo k úplnému vyloučení možnosti náhrady újmy, musí existovat případ vyšší moci, tedy nepředvídatelné a nevyhnutelné události. Tato situace je poměrně vzácná, ale několik judikátů popisuje případy extrémně nebezpečných manévru lyžaře jedoucího vepředu, které vedou ke zproštění odpovědnosti lyžaře přijíždějícího seshora. S netradičním skutovým stavem se potýkal odvolací soud v Grenoblu v rozhodnutí ze dne 26. června 2012, kdy rešil případ střetu osmileté lyžařky G. s dospělou lyžařkou M. Dítě zastavilo pod terénním zlomem a chtělo se schovat před ostatními lyžaři a zejména před svým otcem, se kterým si chtělo takto zažertovat. Při rekonstrukci soud zjistil, že ačkoli jednání dítěte bylo bezesporu součástí hry odpovídající věku dítěte, jednalo se z jeho strany o nedbalost a podstoupení rizika. Osmiletá lyžařka G. zároveň porušila pravidla FIS, která, i přes svůj nízký věk, měla znát. Rodiče jí měli pravidla připomenout, protože jezdili spolu na červené sjezdovce, která již vykazuje určitou úroveň obtížnosti a nejedná se o prostor pro začátečníky. Lyžařka M. přijíždějící seshora vůbec nemohla tušit přítomnost sedící mladé lyžařky G. schovávající se na takto neobvyklém a nevhodném místě za terénním zlomem. I přes svou snahu zabránit střetu rychlým úhybným manévrem došlo k nevyhnutelné srážce s dítětem, při kterém mladá dívka G. utrpěla zranění pravé ruky. Odvolací soud potvrdil, že soud nižšího stupně správně usoudil, že zavinění poškozené lyžařky G. představuje podmínky nepředvídatelné a nevyhnutelné vyšší moci, a že takové chování zbavuje přijíždějící lyžařku M. veškeré odpovědnosti a představuje výhradní příčinu nehody.⁸⁰

6.4. Srovnání francouzského a českého přístupu

Z uvedených příkladů je patrné, že obecný rámec přístupu soudů k posuzování odpovědnosti se v zásadě neliší, v obou právních systémech se setkáváme s konstrukcí jednání zakládající odpovědnost za škodu pramenící z občanských zákoníků v podobě nedodržení některých z pravidel FIS. Osobně souhlasím spíše s tímto přístupem než s cestou zákonné regulace jednotlivého sportovního odvětví, protože by se nevyhnutelně nabízela otázka, proč právě lyžování by mělo mít tu výsadu, že bude mít svůj zákon? Stejně tak nejsem přesvědčen, že

⁷⁹ PÉRÈS, Marcel. Droit et responsabilité en montagne: jurisprudence commentée des activités sportives et touristiques. Grenoble: Presses universitaires de Grenoble, c2006, s. 334

⁸⁰ Cour d'appel de Grenoble, arrêt du 26 juin 2012

by přijetí zákona vedlo k většímu povědomí o povinnostech mezi návštěvníky skiareálů. Pokud by odborná veřejnost měla za to, že například nošení bezpečnostní helmy by mělo být na svazích (pro děti nebo pro všechny) povinné, lze apelovat na lyžařské areály, ať tuto povinnost zahrnou do svých návštěvních řádů.

Pokud srovnáme relevantní ustanovení obou občanských zákoníků o odpovědnosti, narazíme na rozdíl v jednotlivých ustanoveních. V českém občanském zákoníku může být lyžař shledán odpovědným výhradně za porušení prevenční povinnosti s možností vyvinění, jedná se tedy pouze o subjektivní odpovědnost, pro níž je typické zavinění. Francouzská úprava při lyžování též pracuje se subjektivní odpovědností, kde pojem „jednání jednotlivce, kterým způsobí jinému škodu“ soudy vykládají široce a řadí sem například i porušení pravidel FIS o nepřizpůsobení jízdy nebo nerespektování varovného značení; stejně tak podle následujícího článku přichází v úvahu nedbalostní jednání, které dá za vznik škodě. Kromě odpovědnosti za zavinění existuje i nepřímá objektivní odpovědnost, která je vystavěna v podobě odpovědnosti za škodu způsobenou věcí, kterou má sportovec ve své moci, typicky jde o lyže, snowboard nebo jiné vybavení. Zavinění není nutné prokazovat a stejně tak platí, že škůdce může namítat liberaci z totožných důvodů jako u odpovědnosti za zavinění, nejčastěji půjde o (spolu)zavinění poškozeného. Na tomto místě správně vyvstává otázka, v jakém vztahu jsou oba režimy odpovědnosti. Pokud žalovaný dokáže, že jeho jednání, které dalo za vznik škodě, nebylo zaviněné, neznamená to, že by se kompletně vyvinil z obou odpovědností. Pořád má totiž právní postavení osoby, která má věc ve své moci (*gardien de la chose*), a jak judikatura dovodila extenzivním výkladem: „tělo lyžaře tvoří jeden celek s jeho lyžemi, hůlkami, lyžařskými botami“⁸¹. V praxi se tedy můžeme setkat s případy, kdy žaloba založená na odpovědnosti za zavinění je pro nedostatek důkazů zamítnuta, a zjišťuje se možná odpovědnost za škodu způsobenou věcmi, u které je v důkazní nouzi exonerace ztížena. Rozdíl přichází ve chvíli, kdy poškozený utrpí újmu na zdraví nikoli v důsledku střetu, například uskočí před rychle jedoucím lyžařem a při pádu se zraní – v takovém případě nepřipadá v úvahu odpovědnost za škodu způsobenou věcmi.⁸²

Francouzská judikatura je ve srovnání s českou samozřejmě mnohem bohatší o soudní případy na sjezdovkách a věnuje se v zajímavých rozhodnutích i velmi detailním oblastem, například v jakých situacích lze dovodit odpovědnost lyžaře jedoucího vepředu, který je obecně podle pravidla č. 3 považován za toho, kdo si volí svoji stopu a v případě střetu s lyžařem jedoucím za ním se nepředpokládá jeho zavinění, anebo případům vyšší moci.

⁸¹ Tribunal de grande instance d'Albertville, arrêt du 4 novembre 2016

⁸² BODECHER, Élisabeth, et BODECHER, Maurice. Carnet juridique du ski. Albertville, Bodecher, DL 2017, s. 21

Judikatura českého Nejvyššího soudu se ve třech popisovaných rozhodnutích zabývala poměrně standardními případy z lyžařských sjezdovek. Nejprve se jednalo o střet dvou rekreačních lyžařů, poté o střet profesionála s amatérským lyžařem, který se pohyboval v prostoru určenému k tréninku, a nakonec o soudní spor mezi poškozeným a provozovatelem lyžařského areálu, který dostatečně neoznačil překážku na sjezdovce. V prvním judikátu popsáném v kapitole 4.1.2 byl případ posuzován podle příslušných ustanovení italského občanského práva, jednalo se nicméně o odpovědnost za zaviněný čin, kterým byla způsobena škoda, tedy o subjektivní odpovědnost škůdce. Nejvyšší soud se vyjádřil i ke spoluzavinění poškozeného, které v tomto případě nebylo zjištěno. Pokud by spoluzavinění poškozeného mělo být aplikováno jako exkulpační důvod omezující odpovědnost škůdce, musel by podle italského hmotného práva nedbalostní čin poškozeného přispět ke vzniku škody. V druhém rozhodnutí popsáném v kapitole 4.1.3 se již soudy řídily českým právem a ustanoveními o odpovědnosti v t.č. platném občanském zákoníku z roku 1964. Zde bych vyzdvihl roli dovolacího soudu, který potvrdil exkulpací závodní lyžařky, protože není možné po profesionálech v rámci tréninku nebo závodu žádat, aby si na svahu počínali v souladu s pravidly FIS. Jedná se o specifickou situaci pohybu na uzavřeném a veřejnosti nepřístupném svahu, přičemž rolí organizátora je, aby umožnil hladký průběh a vytvořil podmínky pro podání maximálního sportovního výkonu. Závodní lyžaři se pohybují na hranici svých i fyzikálních možností a plně spoléhají na to, že v případě existence jakékoli překážky (např. terénní nerovnost, pohyb osob na svahu) budou organizátorem upozorněni a nebudou vpuštěni na trať. V posledním případě popsáném v kapitole 4.1.4 bylo klíčovou otázkou určení míry spoluzavinění poškozeného a lyžařského areálu. Provozovatel, který ačkoli překážku na sjezdovce náležitě neoznačil, odpovídal za způsobenou újmu na zdraví pouze z menší části. Poškozený lyžař se totiž pohyboval nebezpečně a svým úhybným manévrem zavedl příčinu ke vzniku nehody, která jej stihla, a podle soudu mohlo ke vzniku újmy dojít i tehdy, pokud by terénní překážka byla řádně vyznačena.

Po seznámení s oběma režimy jsem došel k závěru, že francouzská úprava ve vztahu k českým zákonům poskytuje mnohem větší ochranu poškozenému vzhledem k aplikaci objektivní odpovědnosti. Při zmiňované často převládající důkazní nouzi je obtížné prokázat zavinění škůdce, což znemožňuje aplikaci odpovědnosti za zavinění. V takovém případě se v České republice zřejmě možnost poškozeného získat odškodnění za utrpěné zranění výrazně sníží, ve Francii lze nicméně žalovat skrze čl. 1242 a škodu způsobenou věcí. Tradice „lyžařských žalob“ na západ od Alp je velká a pro účely co nejpřesnějšího dokazování účastníci střetu obvykle vypisují přímo na svahu záznam o nehodě. Dle mého názoru právě neexistující objektivní odpovědnost při lyžování může být rozdílem, proč se v České republice neřeší takové

množství střetů na sjezdovkách soudní cestou, ale účastníci sahají k mimosoudnímu vyrovnání, pokud se vůbec nějak rozhodnou kolizi řešit a nespolehnou se pouze na plnění ze zdravotního pojištění. Pozice poškozeného ve sporu před českými soudy může být značně složitá a vše závisí, jak přesvědčivý důkazní materiál má k dispozici pro prokázání škůdcova zavinění. Výhodu sepisování záznamů o nehodě bezprostředně po ní vidím spíše v zajištění totožnosti osob než v účinném důkazním prostředku. Výpovědi stran mohou být ovlivněny rozrušením po nárazu a ve výsledku může v případném soudním sporu zaznít naprosto jiná verze, jak dokládají některé případy z Francie.

Pokud bychom se snažili o efektivní řešení kolizí na sjezdovkách, jako první se nabízí lyžařské areály opatřit kamerovými systémy, což by bezpečně přispělo ke zdárné rekonstrukci lyžařských nehod, avšak technická realizace je pro svou náročnost nemožná. Tento krok stěží realizují na své náklady areály na českých horách s desítkami kilometrů sjezdovek, nemluvě pak o několika stovkách kilometrů v alpských střediscích; navíc při snížené viditelnosti v horách ani záznamy z kamer nejsou průkazné. Rozhodně se ale nedomnívám, že by situace byla natolik vážná, abychom museli přistoupit k takto kontroverznímu opatření monitorujícímu veškerý náš pohyb při provozování rekreačního sportu. Naopak podporuji povinné nošení bezpečnostních lyžařských přileb nejlépe pro všechny návštěvníky areálů z důvodu účinného zmírnění následků úderů do hlavy při lyžování⁸³ a větší prezentaci pravidel FIS v lyžařských areálech, zaměřil bych se hlavně na zdůraznění jejich významu při rekreačním lyžování, nutnosti dodržování a možných následcích v případě porušení.

⁸³ Osvětu na toto téma v České republice provádí například iniciativa lyžařského časopisu SNOW www.nostepřilby.cz

Závěr

Ve své práci jsem se komplexně zabýval úpravou odpovědnosti na českých lyžařských sjezdovkách, bral jsem v potaz existenci několika pramenů pravidel, jimiž se lyžaři a snowboardisté na svazích řídí. Nezanedbatelná role náleží i provozovatelům lyžařských areálů, jejichž úkolem je postarat se zabezpečení areálu tak, aby předešli zbytečným újmám. Nejedná se pouze o náležité vyznačení sjezdových tratí, jejich okrajů a obtížnosti, ale také o zamezení přístupu na nesjízdné a uzavřené tratě, varování před terénními nerovnostmi a vybavení pevných překážek jako jsou sloupy osvětlení, kotvení dopravních zařízení nebo sněžná děla změkčujícími materiály pro případ nárazu. Důležitou roli hrají pravidla Mezinárodní lyžařské federace, která v České republice sice nemají formu právní normy, ani nejsou jinak promítnuta do zákonné úpravy, avšak jsou závazná, jak plyne z prvního z mála judikátů Nejvyššího soudu, který se týká lyžování.

Některé země zaujímají k souboru pravidel FIS jiný přístup, například Itálie nebo Slovensko se rozhodly jejich znění postavit tzv. najisto a některá z pravidel jsou součástí právního řádu. Snaha o regulaci proběhla i v rámci českého zákonodárského procesu, avšak zatím neúspěšně. Nemyslím si, že by bylo nutné takový zákon znova navrhnout a schvalovat, přeci jen české lyžařské areály se svou obtížností neřadí po bok alpských či tatranských středisek, a ani schválení zákona nemusí nutně vést ke zvýšení povědomí o tom, jak se má lyžař na sjezdovce správně chovat. Naopak bych podpořil větší informovanost návštěvníků lyžařských areálů pomocí informačních cedulí s pravidly u vstupu na lyžařskou trať a zdůrazněním závaznosti těchto pravidel, která mi přijde často opomíjena na úkor graficky atraktivního zpracování. Výhodou pravidel FIS je jakási přirozenost a srozumitelnost, zásady z nich vyplývající byly pouze kodifikovány. Nejedná se tedy o žádné nové principy, které bychom nepoužívali při jízdě na kole, jízdě v autě nebo obyčejném přecházení vozovky. Jediná věc, která může potenciálně zapříčinit zmatení lyžařů, je neexistence přednosti zprava při lyžování, jak potvrdil i německý zemský soud v Bonnu ve svém rozhodnutí.

Diplomové práci jsem se snažil dát mezinárodní rozměr a využít dostupných zdrojů, kromě zmiňovaných italských a slovenských zákonů jsem se seznámil i s judikaturou německých a rakouských soudů, a v závěrečné kapitole především s francouzskou právní naukou. Francouzská úprava je v obecné rovině podobná režimu v českém právu, tedy primární aplikace občanského práva a úpravy odpovědnosti v občanském zákoníku s odkazy v judikatuře na pravidla FIS, jejichž první znění nakonec přímo ve Francii bylo sepsáno. Odlišná je naopak konstrukce odpovědnosti na lyžařských sjezdových tratích, liší se především odpovědnost za

škodu způsobenou osobou a škodou způsobenou věcmi, jak jsem ilustroval na několika judikátech. Francie samozřejmě v této oblasti oplývá rozsáhlejší judikaturou i doktrínou vzhledem k mnohonásobně rozsáhlejšímu horskému reliéfu, dlouhotrvající lyžařské tradici i četnosti lyžařských areálů od Alp po Pyreneje. Zabývá se v rozhodnutích často velmi specifickými situacemi, které bylo potěšení zkoumat v rámci rešerší.

Seznam zkratek

- ČSN – česká technická norma
- francouzský občanský zákoník – zákon Francouzské republiky *Code civil des Français*
- italský občanský zákoník – zákon Italské republiky *Codice Civile*
- italský zákon o bezpečnosti zimních sportů – zákon Italské republiky ze dne 24. prosince 2003, č. 363, o bezpečnosti zimních sportů a sjezdového lyžování (v originále *LEGGE 24 DICEMBRE 2003, N. 363 "Norme in materia di sicurezza nella pratica degli sport invernali da discesa e da fondo"*)
- Metodika – Metodika k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku)
- občanský soudní řád – zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád
- občanský zákoník – zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník
- občanský zákoník z roku 1964 – zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník
- pravidla FIS – pravidla Mezinárodní lyžařské federace
- zákon o mezinárodním právu soukromém – zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním
- zákon o Horskej záchranej službe – zákon Slovenské republiky č. 544/2002 Z.z., o Horskej záchranej službe

Seznam použitých zdrojů

1. Seznam použité literatury

BODECHER, Élisabeth, et BODECHER, Maurice. Carnet juridique du ski. Albertville, Bodecher, DL 2017. ISBN 979-10-699-0986-1.

BUY, Frédéric. Droit du sport. 2e éd. Paris: LGDJ, Lextenso éditions, 2009. ISBN 978-2-275-03296-2.

DVOŘÁK, Jan, Jiří ŠVESTKA a Michaela ZUKLÍNOVÁ. Občanské právo hmotné. 2., aktualizované a doplněné vydání. Praha: Wolters Kluwer, 2016. ISBN 978-80-7552-187-3,

HULMÁK, Milan. Občanský zákoník VI: závazkové právo : zvláštní část (§ 2055-3014) : komentář. Praha: C.H. Beck, 2014. Velké komentáře. ISBN 978-80-7400-287-8.

KRÁLÍK, Michal. Civilní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy. Praha: Leges, 2016. Praktik (Leges). ISBN 978-80-7502-099-4.

PÉRÈS, Marcel. Droit et responsabilité en montagne: jurisprudence commentée des activités sportives et touristiques. Grenoble: Presses universitaires de Grenoble, c2006. ISBN 2-7061-1351-0.

TOMAŠČÍNOVÁ, Jana. Introduction au français juridique: Úvod do právnické francouzštiny. Praha: Univerzita Karlova v Praze, Právnická fakulta, 2011. Scripta iuridica. ISBN 978-80-87146-44-6.

2. Seznam použitých internetových zdrojů

TUREK, Michael. Historie telemarkového lyžování. [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: <http://www.telefilm.h2omaniaks.com/co-je-to-telemark/historie-telemarkoveho-lyzovani/>

10 FIS RULES FOR CONDUCT, Fédération Internationale de Ski (FIS). [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: https://assets.fis-ski.com/image/upload/v1536910200/fis-prod/assets/en_FIS_Rules_for_Conduct_and_Environment.pdf

Česká technická norma „Značení a zabezpečení v zimním středisku“ ČSN 01 8027, Ministerstvo pro místní rozvoj ČR. [online]. [cit. 2020-04-20] Dostupné z: <https://www.mmr.cz/getmedia/9caa180b-2759-43c4-bf9b-9a313663dd5f/CSN-018027-ed2.pdf?ext=.pdf>

Důvodová zpráva k poslaneckému návrhu zákona č. 648/2012 Sb., o bezpečném pohybu při lyžování, snowboardingu a jízdě na jízdním kole, Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2012. Sněmovní tisk 648/0, 6. volební období.

Důvodová zpráva k vládnímu návrhu zákona č. 89/2012 Sb., občanský zákoník, Praha: Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2011. Sněmovní tisk 362/0, 6. volební období.

Pozměňovací návrhy vládní novely zákona č. 49/1997 Sb., o civilním letectví, Poslanecká sněmovna Parlamentu České republiky, 2009. Sněmovní tisk 590/2 a 590/4, 5. volební období.

Přednáška dr. Huga Reidera „The new Italian ski slope regulation“ na kongresu Mezinárodní asociace lyžařských instruktorů (ISIA) v Rovinji na poloostrově Istria v Chorvatsku konaném v roce 2004 [online]. [cit. 2020-04-20]. Dostupné z: https://isia.ski/UP1/wp-content/uploads/The-new-Italian-ski-slope-regulation-Hugo-Reider_rovinj_en.pdf

Tribunal judiciaire [online]. Ministère de la Justice: 2020 [cit. 2020-04-20], dostupné z: <http://www.justice.gouv.fr/organisation-de-la-justice-10031/lordre-judiciaire-10033/tribunal-judiciaire-12034.html>

3. Seznam použitých odborných článků

BECK, C.H. *Regulace lyžování a jízdy na kole*. Právní zpravodaj 131/2013.

BECK, C.H. *Změny na sjezdovkách mají zvýšit bezpečnost lyžařů*. Právní zpravodaj 12/2010.

KADLUBIEC, Vojtěch. *Vývoj právní úpravy výpočtu náhrady za nemajetkovou újmu na zdraví*. Právní rozhledy 8/2016.

KRÁLÍK, Michal. *K právní odpovědnosti lyžařů za úrazy na lyžařských drahách*. Bulletin advokacie 11-12/2006.

PIPKOVÁ, Petra Joanna. *Ochranný účel normy a jeho význam pro vymezení rozsahu odpovědnosti za škodu (k § 2910 NOZ)*. Právník. 2013, roč. 152, č. 9.

Metodika Nejvyššího soudu k náhradě nemajetkové újmy na zdraví (bolest a ztížení společenského uplatnění podle § 2958 občanského zákoníku). Bulletin advokacie 12/2014.

Poslanecká sněmovna: Návrh poslanců R. Chlada, V. Horáčka, V. Kubaty a dalších na vydání zákona o bezpečném pohybu při lyžování, snowboardingu a jízdě na jízdním kole, Právní rozhledy 11/2012.

Zemský soud Bonn (SRN): Nároky na náhradu škody při střetu mezi lyžařem a snowboardistou, který nelze blíže objasnit. Soudní rozhledy, 2006, č. 1.

4. Seznam použitých právních předpisů

Zákon č. 40/1964 Sb., občanský zákoník,

Zákon č. 89/2012 Sb., občanský zákoník,

Zákon č. 22/1997 Sb., o technických požadavcích na výrobky a o změně a doplnění některých zákonů,

Zákon č. 159/1999 Sb., o některých podmínkách podnikání v oblasti cestovního ruchu a o změně zákona č. 40/1964 Sb., občanský zákoník, ve znění pozdějších předpisů, a zákona č.

455/1991 Sb., o živnostenském podnikání (živnostenský zákon), ve znění pozdějších předpisů,

Zákon č. 99/1963 Sb., občanský soudní řád,

Zákon č. 97/1963 Sb., o mezinárodním právu soukromém a procesním,

Zákon Italské republiky ze dne 24. prosince 2003, č. 363, o bezpečnosti zimních sportů a sjezdového lyžování (v originále *LEGGE 24 DICEMBRE 2003, N. 363 "Norme in materia di sicurezza nella pratica degli sport invernali da discesa e da fondo"*),

Zákon Slovenské republiky č. 544/2002 Z.z., o Horskej záchranej službe,

Zákon Francouzské republiky občanský zákoník (v originále *Code civil des Français*).

5. Seznam použité judikatury

Česká republika

Rozhodnutí Krajského soudu v Brně, sp. zn. 21 Co 27/1977

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 23. února 2005, sp. zn. 25 Cdo 1506/2004

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 17. července 2019, sp. zn. 6 Tdo 425/2019

Rozhodnutí Nejvyššího soudu České republiky ze dne 28. listopadu 2012, sp. zn. 25 Cdo 4287/2011

Rozhodnutí Nejvyššího soudu ČR ze dne 31. července 2013, sp. zn. 25 Cdo 4286/2011

Německo

Rozhodnutí německého soudu Landgerichte v Bonnu ze dne 21. března 2005, sp. zn. 1 O 484/04

Rakousko

Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudu (Oberster Gerichtshof) ze dne 23. února 1998, sp. zn. 3 Ob 309/97f

Rozhodnutí rakouského Nejvyššího soudu (Oberster Gerichtshof) ze dne 14. července 2005, sp. zn. 6 Ob 76/05b

Francie

Rozhodnutí francouzského Kasačního dvora (Cour de Cassation 2^ociv) ze dne 19. listopadu 1980, Jurisdata n° 025125

Rozhodnutí francouzského soudu prvního stupně pro soukromoprávní spory (Tribunal de grande instance) v Albertville ze dne 11. září 1998

Rozhodnutí francouzského soudu prvního stupně pro soukromoprávní spory (Tribunal de grande instance) v Albertville ze dne 5. března 2004

Rozhodnutí francouzského odvolacího soudu (Cour d'appel) v Pau ze dne 27. května 2002

Rozhodnutí francouzského odvolacího soudu (Cour d'appel) v Chambéry ze dne 2. dubna 2002

Rozhodnutí francouzského soudu prvního stupně pro soukromoprávní spory (Tribunal de grande instance) v Albertville ze dne 25. června 2004

Rozhodnutí francouzského soudu prvního stupně pro soukromoprávní spory (Tribunal de grande instance) v Albertville ze dne 27. února 2004

Rozhodnutí francouzského odvolacího soudu (Cour d'appel) v Grenoblu ze dne 28. září 2010

Rozhodnutí francouzského trestního soudu pro méně závažné trestné činy (Tribunal correctionnel) v Annecy ze dne 21. března 2005

Rozhodnutí francouzského odvolacího soudu (Cour d'appel) v Grenoblu ze dne 26. června 2012

Rozhodnutí francouzského soudu prvního stupně pro soukromoprávní spory (Tribunal de grande instance) v Albertville ze dne 4. listopadu 2016

Seznam příloh

Příloha č. 1

Odpovědnost na lyžařských sjezdovkách

Abstrakt

Diplomová práce se zabývá občanskoprávní odpovědností na lyžařských sjezdovkách, vedle zmapování platných norem v České republice poskytuje i vhled do cizích právních řádů s největším důrazem na francouzskou úpravu. Část je věnována pravidlům Mezinárodní lyžařské federace, která jsou široce respektovaným důležitým pramenem pravidel při lyžování. Příklady jejich aplikace jsou ilustrovány na judikatuře, která dovedla jejich platnost, v jiných zemích se zase pravidla promítla přímo do normotvorby.

V první kapitole se nachází obecné zakotvení odpovědnosti v českém občanském právu, dále následuje krátký exkurz do sportovního práva individuálních sportů, ve třetí kapitole nalezneme souhrn právních i neprávních předpisů, které se na činnosti na tuzemských lyžařských tratích vztahují, včetně návrhu zákonné regulace, který nakonec nebyl schválen Poslaneckou sněmovnou. Pravidla FIS jsou uvozena příběhem jejich geneze v podobě mezinárodní spolupráce na jejich konečném znění, v podkapitole následuje komentář Mezinárodní lyžařské federace sloužící k upřesnění a výkladu. Ve čtvrté kapitole přichází na řadu analýza aplikace pravidel FIS soudními orgány za pomoci příkladů z české, německé a rakouské judikatury. Konec čtvrté a pátá kapitola mají za cíl představit možný způsob transpozice pravidel FIS do zákonné formy, jak učinili v Itálii a na Slovensku, v těchto zákonech je často upravená také bezpečnost mladých lyžařů, povinnosti provozovatele lyžařského areálu nebo činnost horské služby.

Téma poslední kapitoly je komparace s Francií, nejprve se věnují obecné úpravě odpovědnosti při sportu ve francouzském občanském zákoníku, následně se zaměřením na odpovědnost při lyžování doplněnou o četné příklady z francouzské doktríny a judikatury. Mezi nejčastěji aplikované pravidlo zde patří pravidlo o přednosti lyžaře jedoucího vpředu, který má právo si zvolit trasu; lyžař jedoucí za ním ho nesmí svou jízdou ohrozit.

Klíčová slova: občanskoprávní odpovědnost, sportovní právo, lyžařské sjezdovky, pravidla FIS, francouzské občanské právo

Civil Responsibility on Skiing Slopes

Abstract

This diploma thesis deals with civil liability on skiing slopes. Besides gathering valid standards in the Czech Republic, it also provides insight into foreign legal systems with the greatest emphasis on the French regulation and legal system. A part of the thesis is devoted to the rules of the International Ski Federation, which are widely respected important source of rules in skiing. Examples of their application are illustrated with the case law that inferred their validity, while in other countries the rules were reflected directly in legislation.

In the first chapter there is a general anchoring of responsibility in Czech civil law, followed by a brief excursion into the sports law of individual sports, in the third chapter we find a summary of legal and non-legal regulations that apply to activities on domestic skiing slopes, including a bill that in the end did not pass in the Chamber of Deputies. The FIS rules of conduct are introduced by the story of their genesis and international cooperation on their final wording, followed by an official commentary issued by the International Ski Federation for the reason of clarification and interpretation. In the fourth chapter follows the analysis of the application of FIS rules by judicial authorities using examples from Czech, German and Austrian case law. The aim of the end of the fourth and the whole fifth chapter is to present a possible way of transposing the FIS rules into national law, as was realized in Italy and Slovakia, these acts often also regulate safety of young skiers, duties of the skiing resort operator or activity of mountain rescue service.

The last chapter is devoted to comparison with France, firstly the general regulation of responsibility during practicing sport in the French Civil Code, then there is a focus on the responsibility during skiing supplemented with numerous examples from French doctrine and case law. The most frequently applied rule here is the rule of the priority of a forward skier who has the right to choose a path; a following skier must not endanger this skier by his/her movement.

Key words: civil responsibility, sport law, skiing slopes, FIS rules of conduct, French civil law